

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มกราคม 2569

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มกราคม 2569

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

ENVIRONMENTAL MANAGEMENT IN SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF SUANLUANG
DISTRICT OFFICE, BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment
of the Requirements for the Master of Education Degree
in Educational Administration

January 2026

Copyright 2026 by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร

ของ วิศรุต มีดี

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(ดร.ธารินทร์ รसानนท์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนารงค์)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย นิรัญทวี)

..... คณบดีวิทยาลัยการจัดการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.รักษิต สุทธิพงษ์)

เรื่อง: การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร
ผู้ศึกษาค้นคว้า: วิศรุต มีดี, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2569
อาจารย์ที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนามรงค์
คำสำคัญ: การจัดสภาพแวดล้อม, สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ และด้านการบริหาร 2) เปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้านจำแนกตามขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู จำนวน 192 คน ปฏิบัติการสอนในปีการศึกษา 2568 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของ LSD ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนี้ ด้านวิชาการ ด้านการบริหาร และด้านกายภาพ ตามลำดับ 2) สถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีการจัดสภาพแวดล้อมโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหาร สถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Title: ENVIRONMENTAL MANAGEMENT IN SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF SUANLUANG DISTRICT OFFICE, BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

Author: Wisarut Meedee, Independent Study: M.Ed. (Educational Administration), University of Phayao, 2026

Advisor: Associate Professor Dr. Achara Whattananarong

Keywords: Environmental Management, Basic Education School

ABSTRACT

The purposes of this study were to: 1) investigate the environmental management in schools under the jurisdiction of Suanluang District Office, Bangkok Metropolitan Administration in the aspects of physical facilities, academic affairs and administration, and 2) compare the environmental management in overall and each aspect classified by school size. The samples consisted of 192 school teachers working in the academic year of 2025. The instrument was a five rating scale questionnaire, with the reliability at .96. Data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, one-way analysis of variance (ANOVA) statistics and Least Significant Difference method. The results of the study were as follows. 1) The environmental management in schools under the jurisdiction of Suanluang District Office, Bangkok Metropolitan Administration in overall and each aspect were rated at a high level. They were academic affairs, administration and physical facilities respectively. 2) There was no significant difference among the schools with different size on the environmental management in overall. When considered in each aspect, it was found that there was a significant difference between the medium and the large sized ones in the aspect of administration at .05 level.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยความเรียบร้อย เนื่องจากได้รับความกรุณาและเมตตาช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนานรงค์ อาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้ให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดด้วยความเสียสละ เอื้ออาทร และเปี่ยมด้วยวิสัยทัศน์ทางวิชาการ จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ดำเนินไปอย่างมีทิศทางและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.ธารินทร์ รसानนท์ ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และรองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย นิรัญทวี อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา ที่กรุณาเป็นคณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ที่ให้คำแนะนำช่วยให้งานศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ดำเนินไปอย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.ธารินทร์ รसानนท์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหาร การศึกษา วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา นางบวรลักษณ์ แก้วกล้าปัญญาเจริญ ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมนาคนาวาอุปถัมภ์ และนางสร้อยญา ผิวผุด รองผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนวัดกระทุ่มเสือปลา ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษา ที่ได้อำนวยความสะดวกในการเข้าเก็บข้อมูล ขอขอบคุณคณะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี และขอขอบคุณผู้ให้การสนับสนุนทุกท่าน อันประกอบด้วยคณาจารย์และเจ้าหน้าที่วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่คอยให้การช่วยเหลือ สนับสนุนในการทำการวิจัยฉบับนี้

คุณค่าที่เกิดจากงานวิจัยฉบับนี้ขอมอบแด่ คุณของบิดา มารดา ครู อาจารย์ทุกท่าน

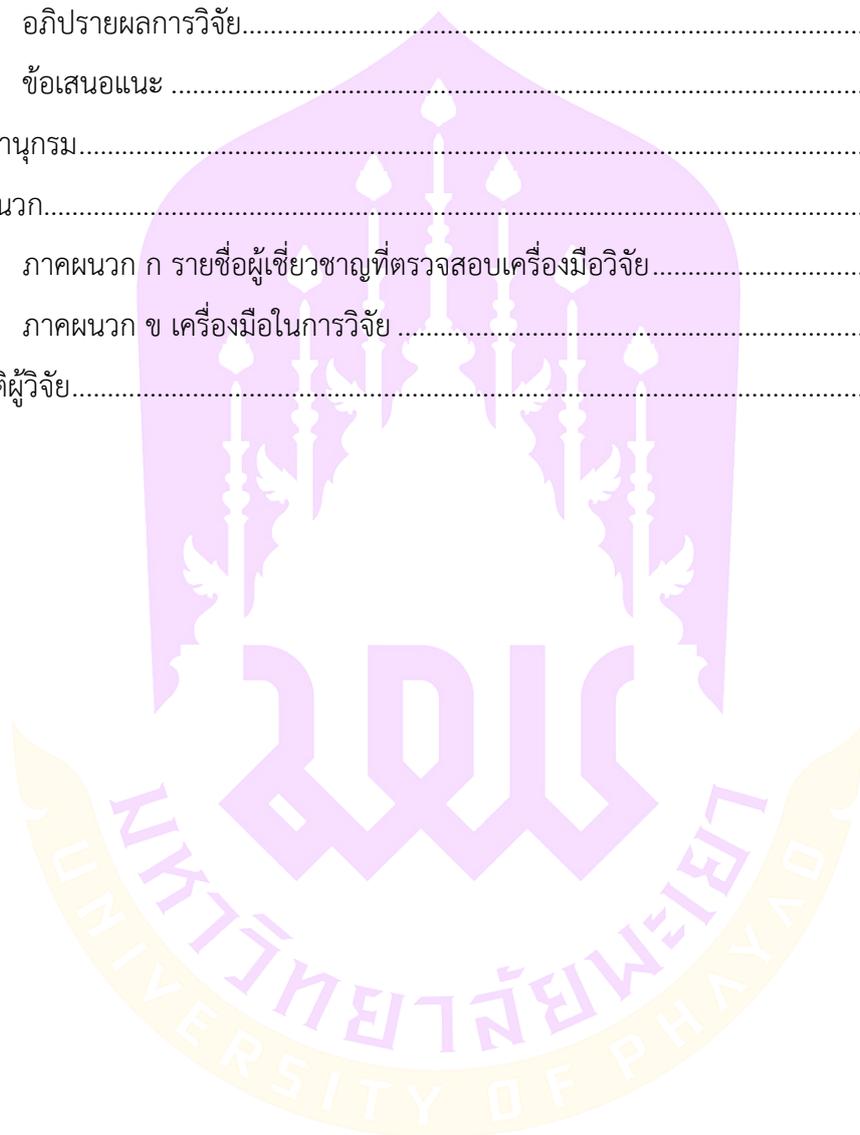
วิศรุต มีดี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
สมมติฐานการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม	8
แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา	10
การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา.....	17
ข้อมูลเกี่ยวกับสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร และโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร.....	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	27
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	32
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	32
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	33
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	34
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	36
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	37

ตอนที่ 2 การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา.....	37
ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา.....	42
บทที่ 5 บทสรุป.....	45
สรุปผลการวิจัย.....	45
อภิปรายผลการวิจัย.....	46
ข้อเสนอแนะ.....	49
บรรณานุกรม.....	51
ภาคผนวก.....	56
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย.....	57
ภาคผนวก ข เครื่องมือในการวิจัย.....	58
ประวัติผู้วิจัย.....	65

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 แสดงผลการสังเคราะห์ตัวแปรองค์ประกอบของการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา....	17
ตาราง 2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดของโรงเรียน	32
ตาราง 3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	37
ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานครโดยรวมและในแต่ละด้าน	37
ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ด้านกายภาพ เป็นรายชื่อ	38
ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานครด้านวิชาการ เป็นรายชื่อ.....	39
ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ด้านการบริหาร เป็นรายชื่อ	41
ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา.....	42
ตาราง 9 แสดงผลการเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต สวนหลวง กรุงเทพมหานคร โดยรวม และในแต่ละด้าน จำแนกตามขนาด สถานศึกษา	43
ตาราง 10 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ของการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ด้านการบริหาร จำแนกตาม ขนาดสถานศึกษา	44

สารบัญภาพ

หน้า

กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 5

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนศักยภาพของประเทศให้สามารถแข่งขันและดำรงอยู่ในระบบเศรษฐกิจและสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับพลวัตของบริบททั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก โดยไม่ละเลยต่อการธำรงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตน สำหรับประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาในฐานะเครื่องมือหลักในการพัฒนาทุนมนุษย์ ทั้งในด้านทักษะ ความรู้ และสมรรถนะที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศในภาพรวม ภายใต้แรงกดดันจากกระแสโลกาภิวัตน์ และสถานการณ์ภายในประเทศที่ซับซ้อน การศึกษาในประเทศไทยจึงต้องปรับตัวเพื่อสร้างประชากรที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรม และพร้อมเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ การยกระดับประเทศไทยให้สามารถหลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง และก้าวไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 1)

การจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะในการใช้ชีวิต และสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก เป็นสิ่งจำเป็นในยุคที่เทคโนโลยีและสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป้าหมายสำคัญคือการสร้างบุคคลที่มีศักยภาพ มีความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัว มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม และสามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ในการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว นอกจากการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพแล้ว สภาพแวดล้อมก็เป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่ดีจะทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความสำเร็จของการจัดการศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียนอย่างมาก ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจ การเรียนรู้ ความสัมพันธ์ในสังคม และการพัฒนาทักษะชีวิตต่าง ๆ รวมถึงการเรียนรู้ของนักเรียน ดังที่ ธเนศ ขำเกิด (2533, หน้า 38-40) กล่าวถึงสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาว่า โรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมดีจะทำให้บุคลากรและนักเรียนรู้สึกพึงพอใจ มีส่วนร่วม และอยากมาโรงเรียน สภาพแวดล้อมของโรงเรียนแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการออกแบบและดูแลโรงเรียน เพื่อสร้างความรู้สึกรักเป็น

เจ้าของ 2) สภาพแวดล้อมทางวิชาการ ควรจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน ให้บรรยากาศเป็นกันเอง เคารพซึ่งกันและกัน และสนับสนุนการเรียนรู้แบบกลุ่ม 3) สภาพแวดล้อมทางการบริหาร ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย มอบหมายงานอย่างเหมาะสม และสร้างขวัญกำลังใจเพื่อบรรยากาศที่ดีในโรงเรียน

นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2539, หน้า 1-3) ได้ให้ความสำคัญกับบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดให้เป็น 1 ใน 10 ประการตามนโยบายปฏิรูปโรงเรียนเพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนที่กระทรวงศึกษากำหนดไว้ กล่าวคือ บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาถือเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ไม่เพียงช่วยสร้างความสุขในการเรียน แต่ยังส่งเสริมพฤติกรรมพึงประสงค์ เช่น ความรับผิดชอบ ระเบียบวินัย ความสามัคคี และความเอื้อเฟื้อ ทั้งยังช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความใฝ่รู้และพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง สภาพแวดล้อมที่ดีควรประกอบด้วยพื้นที่สีเขียว ความสะอาด ความปลอดภัย ปราศจากมลภาวะ และมีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับความสนใจและความสามารถของผู้เรียน นอกจากนี้ การจัดศูนย์การเรียนรู้ภายในห้องเรียนยังมีบทบาทสำคัญในการเปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้ร่วมกันทั้งรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ ซึ่งช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูและนักเรียน ตลอดจนระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาภายใต้การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยมีองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารคุณภาพของสถานศึกษา 2) การบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ 3) การพัฒนาครูและบุคลากร และ 4) การจัดสภาพแวดล้อมและบริการสนับสนุนการเรียนรู้ ซึ่งในด้านสุดท้ายนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่เหมาะสม เช่น อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และแหล่งเรียนรู้ที่มีความปลอดภัย สะอาด และเพียงพอ ตลอดจนการออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งในเชิงโครงสร้างและบรรยากาศภายในโรงเรียน ตลอดจนมีการจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ทำให้ผู้เรียนดำเนินชีวิตอยู่ในสถานศึกษาได้อย่างมีความสุข ปลอดภัย มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งจะส่งผลถึงความสำเร็จในการเรียนของผู้เรียนด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561, หน้า 4)

ในการจัดสภาพแวดล้อมซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพ ทั้งนี้การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนหากจะมองโดยภาพรวมแล้วเราสามารถจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาได้คือ 1) การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เป็นสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ส่งผลต่อผู้เรียนทางกาย ประกอบด้วย สถานที่เรียน (อาจเป็นห้องเรียน หรือห้องปฏิบัติการ ห้องทดลอง หรือแหล่งทรัพยากรการเรียน) ซึ่งเกี่ยวข้องกับอุปกรณ์ และอุปกรณ์

ตกแต่ง เพราะจากนี้จะมีอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่จัดโดยผู้สอนและผู้เรียน เพื่อใช้ในการเรียนตามเนื้อหาของแต่ละวิชา 2) สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ เป็นสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกในทางบวกไปทางลบ คือเป็นสิ่งที่มากระทบความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียน ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากสิ่งที่เป็นกายภาพ หรือเกิดจากบุคคล สิ่งที่เป็นกายภาพที่มากระทบความรู้สึกของผู้เรียน ได้แก่ ความร้อน หนาว ทำให้รู้สึกหงุดหงิด หรือสดชื่น สีที่ทำให้รู้สึก เช่น เย็นตา วิงเวียน ร้อน พื้นที่ว่างหรือแออัด ระยะทางของพื้นที่ทำให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิดหรือห่างเหิน ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่ก็เป็นตัวก่อให้เกิดความรู้สึกต่าง ๆ ได้ สำหรับบุคคลที่เป็นสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางจิตภาพนั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากบุคลิกภาพ หรือการกระทำของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เรียน เช่น ครูผู้สอน เพื่อนร่วมชั้น หรือบุคลากรอื่น ๆ โดยเฉพาะบุคลิกภาพของผู้สอนจะมีอิทธิพลต่อการรู้สึกทางบวกหรือทางลบของผู้เรียนค่อนข้างมาก ความเข้มงวดของครู อาจจะเป็นแบบอย่างที่ดีเกี่ยวกับการมีวินัยของผู้เรียน ความสง่างามในท่วงทีของครูก่อให้เกิดความชื่นชมและประทับใจ การลงโทษนักเรียนอย่างไม่มีเหตุผลของครู จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย สับสน ไม่รู้จะปฏิบัติตัวอย่างไรจึงจะถูกต้อง เป็นต้น 3) สภาพแวดล้อมทางสังคมภาพ เป็นสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อผู้เรียนอันเนื่องมาจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การประพฤติปฏิบัติต่อกันซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติ หรือเป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ยกตัวอย่างเช่น การร่วมมือกันทำงาน การช่วยเหลือกัน การเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การมีน้ำใจต่อกัน สำหรับในชั้นเรียนสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางสังคมภาพ ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน รวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนผู้เรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง (อรพันธุ์ ประสิทธิรัตน์, 2545, หน้า 59-60)

สำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยราชการในสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนและส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพและเป็นรูปธรรม โดยมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านการศึกษา ทั้งการกำหนดนโยบาย การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาในระบบอย่างมีคุณภาพ โรงเรียนในสังกัดมีจำนวน 8 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ (สำนักการศึกษา, 2563, หน้า 2) การบริหารเพื่อการจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามนโยบายด้านการศึกษาของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 1) พัฒนานักเรียนให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์และทักษะการใช้ชีวิต เพื่อส่งเสริมความรอบรู้ 2) ส่งเสริมการพัฒนาระบบฐานข้อมูลการศึกษา Big data เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกรุงเทพมหานคร และ 3) ปลุกฝังนักเรียนให้มีหลักคิดที่ถูกต้องด้านคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นพลเมืองโลก นอกจากนี้ยังมีนโยบายปรับปรุงโรงเรียนและศูนย์เด็กเล็กให้กลายเป็น “พื้นที่เรียนรู้ที่ปลอดภัย ทันสมัย และเป็นมิตรกับเด็กทุกวัย” มีรายละเอียดในหลายมิติ ดังนี้ อาคารและระบบความปลอดภัย โดยปรับปรุงโครงสร้างอาคารเก่า ตรวจสอบความแข็งแรง

ป้องกันการพลัดตกจากที่สูง เพิ่มระบบความปลอดภัย เช่น บันไดหนีไฟ ทางออกฉุกเฉิน เครื่องหมาย และไฟป้ายบอกทาง ระบบแจ้งเหตุเพลิงไหม้ และไฟฟ้าสำรองฉุกเฉิน ปรับสนามเด็กเล่นให้ได้มาตรฐานความปลอดภัยปฐมวัย ใช้พื้นยางสังเคราะห์หรือทรายลดแรงกระแทก ตรวจสอบเครื่องเล่น แป้นบาส เสาฟุตบอล และโครงสร้างอื่น ๆ ให้ปลอดภัยจากการล้มทับ จัดทำห้องเรียนปลอดฝุ่นในโรงเรียน ครอบคลุมนักเรียนอนุบาล เป็นห้องระบบปิด มีเครื่องปรับอากาศ และเครื่องฟอกอากาศ สำหรับโรงเรียนในสังกัดมีนโยบายในการส่งเสริมสถานศึกษาให้มีการจัดสภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวกให้มีความพอเพียงนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ได้ในทุกด้าน มีแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ มีการบริการด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ มีห้องปฏิบัติการ มีห้องสมุด มีสนามกีฬาส่งเสริมทางด้านสุขอนามัยและมีความปลอดภัยต่อผู้เรียน มีการส่งเสริมสนับสนุนให้จัดทำแผนงานโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมตามศักยภาพ ตลอดจนมีการให้บุคคลภายนอกเข้ามาขอใช้สถานที่และแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนได้ อย่างไรก็ตามสภาพแวดล้อมของโรงเรียนยังมีสิ่งที่ต้องพัฒนา ดังผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาของสำนักงานเขตสวนหลวง (พัชรินทร์ จันทร์ทนะ และวลิดา จาริกสถิตย์วงศ์, 2568, สัมภาษณ์) ได้ให้ความเห็นที่สอดคล้องเกี่ยวกับปัญหาสภาพแวดล้อมโรงเรียน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกายภาพ สถานที่ภายในสถานศึกษามีความคับแคบ อาคารเรียนไม่เพียงพอ ห้องน้ำ ห้องส้วมขาดสุขลักษณะมีการชำรุดและไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน โต๊ะ เก้าอี้ ระดับมัธยมศึกษาไม่เหมาะสมกับสรีระร่างกายของนักเรียน มีปัญหาฝุ่นละออง ระบบการป้องกันฝุ่น ละอองน้ำไม่เพียงพอ แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนมีน้อยเนื่องจากพื้นที่จำกัด 2) ด้านการบริหาร บุคลากรในสถานศึกษายังขาดความร่วมมือร่วมใจ และบุคลากรมีความสามารถแต่ยังขาดการสนับสนุน และ 3) ด้านวิชาการ ครูต้องได้รับการพัฒนาตามวิชาที่ถนัด พัฒนาสื่อการสอนให้มีความทันสมัย พัฒนาการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ดังนั้น จึงเป็นที่มาในการศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ และด้านการบริหาร ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำหรับพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตสวนหลวงให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ และด้านการบริหาร

2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้านจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ที่มีขนาดแตกต่างกัน มีการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาโดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ และด้านการบริหาร

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2568 จำนวน 252 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ขนาดของสถานศึกษา โดยจำแนกเป็น สถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านวิชาการ 3) ด้านการบริหาร

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาจากแนวคิดของนักวิจัยและนักวิชาการ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ดังต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ

ขนาดสถานศึกษา
1. สถานศึกษาขนาดเล็ก
2. สถานศึกษาขนาดกลาง
3. สถานศึกษาขนาดใหญ่

ตัวแปรตาม

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา
1. ด้านกายภาพ
2. ด้านวิชาการ
3. ด้านการบริหาร

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นียมศัพท์เฉพาะ

1. การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานดูแลสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ ประกอบด้วย

1.1 ด้านกายภาพ หมายถึง การจัดและดูแลพื้นที่สิ่งปลูกสร้าง สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในสถานศึกษาให้เหมาะสมและเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน โดยครอบคลุมถึงการจัดการอาคารและสิ่งปลูกสร้าง เช่น อาคารเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องประชุม ห้องสมุด โรงอาหาร ห้องน้ำ ให้มีความสะอาด สะดวกสบาย ปลอดภัย และเพียงพอต่อการใช้งาน รวมถึงการดูแลรักษาสิ่งปลูกสร้าง วัสดุอุปกรณ์ และการจัดภูมิทัศน์ เช่น สวนหย่อม การปลูกต้นไม้ ดอกไม้ เพื่อสร้างบรรยากาศที่น่าเรียนรู้ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดหาและดูแลอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้มีความพร้อมและเหมาะสมสำหรับการเรียนการสอน

1.2 ด้านวิชาการ หมายถึง การจัดการและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ประกอบด้วยการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศที่กระตุ้นให้นักเรียนคิดและแสดงความคิดเห็นผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสม การสนับสนุนทางวิชาการ จัดหาปัจจัยสนับสนุน เช่น หลักสูตร แผนจัดการเรียนรู้ สื่อการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล

1.3 ด้านการบริหาร หมายถึง กระบวนการจัดการและดำเนินกิจกรรมภายในสถานศึกษาอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการศึกษา โดยเน้นการร่วมมือและการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย ซึ่งประกอบด้วยกำหนดยุทธศาสตร์ การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน บรรยากาศการทำงานที่ดี การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร และการบริหารแบบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การบริหาร และการปฏิบัติงานร่วมกัน

2. สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง หมายถึง สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำนวน 8 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนนาคนาวาอุปถัมภ์ โรงเรียนหัวหมาก โรงเรียนคลองก้านตัน(มีสุวรรณอนุสรณ์) โรงเรียนสุเหร่าใหม่ โรงเรียนวัดใต้(ราษฎร์นิรมิต) โรงเรียนวัดทองโน โรงเรียนวัดปากบ่อ และโรงเรียนมัธยมนาคนาวาอุปถัมภ์

3. ครู หมายถึง ข้าราชการครู ที่ทำหน้าที่ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ปฏิบัติงานสอนในปีการศึกษา 2568

4. ขนาดสถานศึกษา หมายถึง ขนาดสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร แบ่งตามจำนวนนักเรียนได้ 3 ขนาด ดังนี้

- 4.1 สถานศึกษาขนาดเล็ก มีนักเรียนไม่เกิน 400 คน
- 4.2 สถานศึกษาขนาดกลาง มีนักเรียน 401-800 คน
- 4.3 สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีนักเรียน 801 คนขึ้นไป

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำข้อมูลจากผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนและแนวปฏิบัติในการพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา เพื่อให้จัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ
2. สำนักงานเขตสวนหลวงสามารถนำข้อมูลจากผลการวิจัยไปกำหนดนโยบายในการพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาในสังกัด
3. ครูได้ข้อมูลจากผลการวิจัยไปสร้างความตระหนักถึงบทบาทในการพัฒนาสภาพแวดล้อมและถ่ายทอดไปสู่นักเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม

1.1 ความหมายของสภาพแวดล้อม

1.2 ความสำคัญของสภาพแวดล้อม

2. แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

2.1 ความหมายของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

2.2 ความสำคัญของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

2.3 องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

3. การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

3.1 ด้านกายภาพ

3.2 ด้านวิชาการ

3.3 ด้านการบริหาร

4. ข้อมูลเกี่ยวกับสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร

4.1 ความเป็นมาการจัดการศึกษาของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

4.2 โครงสร้างการบริหารการศึกษาของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

4.3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม

ความหมายของสภาพแวดล้อม

มีผู้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อม ดังนี้

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2539, หน้า 9) ได้ให้ความหมายว่า สภาพแวดล้อม หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต ล้วนมีความเชื่อมโยงและส่งผลซึ่งกันและกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ปัจจัยหนึ่งอาจมีบทบาทในการสนับสนุนหรือ

ส่งผลกระทบต่ออีกปัจจัยหนึ่งในระบบเดียวกัน สิ่งแวดล้อมจึงมิใช่เพียงสิ่งที่อยู่ภายนอกตัวมนุษย์เท่านั้น หากแต่เป็นระบบที่มีความสัมพันธ์ซับซ้อนและดำเนินไปในลักษณะของวัฏจักรที่เกี่ยวข้องกันไปทั้งระบบ

นอกจากนี้ กรมอนามัย (2551, หน้า 3) ได้ให้ความหมายว่า สภาพแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต รวมทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม มีอิทธิพลเกี่ยวข้องถึงกัน เป็นปัจจัยในการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน

ส่วน คณาจารย์คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม (2552, หน้า 1) ได้ให้ความหมายว่า สภาพแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น สิ่งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม สิ่งที่เห็นได้ด้วยตาและที่ไม่สามารถเห็นด้วยตา สิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ตลอดจนสิ่งที่เป็นทั้งที่ให้คุณและให้โทษ

และ อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2545, หน้า 57) ได้ให้ความหมายว่าสภาพแวดล้อม หมายถึง สภาพ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัว ที่มีอยู่ตามธรรมชาติหรืออาจเป็นสิ่งที่ถูกจัดสร้างขึ้น อาจเป็นสิ่งที่มีชีวิต หรือไม่มีชีวิต เป็นรูปธรรมที่มองเห็นได้ หรือเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถมองเห็นได้

สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ซึ่งอาจเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือถูกสร้างขึ้นโดยมนุษย์ มีความเกี่ยวข้องกันและเป็นปัจจัยเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ สภาพแวดล้อมยังส่งผลต่อการทำงานและการเรียนรู้ของมนุษย์ สิ่งเหล่านี้เป็นวัฏจักรที่เกี่ยวข้องกันอย่างต่อเนื่องและหลีกเลี่ยงไม่ได้

ความสำคัญของสภาพแวดล้อม

มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อม ดังนี้

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2543, หน้า 3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมว่า สภาพแวดล้อมที่ดีที่น้อยอยู่ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้คนเราอยู่ได้อย่างมีความสุข เนื่องจากความต้องการพื้นฐานของคนส่วนใหญ่ นั้นย่อมอยากให้ตนเองนั้นมีความสุขทั้งทางกายและใจ ไม่ว่าจะเป็นการมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง มีอากาศหายใจที่บริสุทธิ์ มีสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ ปราศจากมลภาวะรบกวนทั้งฝุ่นละออง เสียง ขยะ มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก มีความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีสวนสาธารณะเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ และเป็นแหล่งผลิตอากาศบริสุทธิ์ รวมทั้งมีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์เพียงพอในการรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ

นอกจากนี้ กรมอนามัย (2551, หน้า 3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมว่า ไม่ว่าจะสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ สภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นหรือทางกายภาพ เคมี ชีวภาพ หรือสังคม ต่างมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับมนุษย์หรือพัฒนาการต่าง ๆ ของมนุษย์ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ด้วยผลของการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม ทั้งในการดำรงชีวิตและการดำเนินกิจกรรม

ต่าง ๆ อาจส่งผลให้สิ่งแวดล้อมกลายเป็นของเสียหรือถูกปนเปื้อน อาจเกิดอันตรายต่อมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ได้

สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ทั้งในด้านการดำรงชีวิตและความสุขทางกายและใจ โดยส่งเสริมสุขภาพและความปลอดภัย เอื้อต่อการดำรงชีวิต การเรียนรู้ และการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยรวมสภาพแวดล้อมที่ดีมีบทบาทสำคัญต่อทั้งชีวิตส่วนตัวและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและยั่งยืน

แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

ความหมายของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

มีผู้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ดังนี้

กรมอนามัย (2551, หน้า 4) ได้ให้ความหมายว่า สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง สภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเด็ก หรือบุคลากรในโรงเรียนให้มีความปลอดภัยทั้งภายในและภายนอกอาคาร รวมถึงสิ่งแวดล้อมโดยรวมในบริเวณโรงเรียน เพื่อให้เด็กสามารถมีชีวิตอยู่อย่างปลอดภัย เรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ และเติบโตอย่างสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (2567, สื่อออนไลน์) ได้ให้ความหมายว่า สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง สภาพแวดล้อมรอบตัวผู้เรียน มีอิทธิพลต่อผลการเรียนรู้ทั้งเชิงบวกและลบ โดยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น ห้องเรียนที่สะอาด มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทดี และมีสื่อหรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีคุณภาพ จะช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อผู้เรียน ส่งเสริมให้เกิดความสุข ความตั้งใจ และความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่ประสิทธิภาพทางการเรียนที่ดีขึ้น

ส่วน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2567, สื่อออนไลน์) ได้ให้ความหมายว่า สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง องค์ประกอบและบริบทต่าง ๆ ที่รายล้อมผู้เรียน และมีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้ทั้งในทางบวกและลบ โดยส่งผลต่อประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา พื้นที่เหล่านี้อาจอยู่ในรูปของพื้นที่ทางกายภาพ เช่น ห้องเรียนหรืออาคารเรียน พื้นที่เสมือน เช่น แพลตฟอร์มดิจิทัล หรือพื้นที่แบบผสมผสานที่หลอมรวมทั้งองค์ประกอบทางกายภาพและเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน ทั้งนี้ สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทและเวลา ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการออกแบบและปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

และ อรพันธ์ุ ประสิทธิ์รัตน์ (2545, หน้า 57) ได้ให้ความหมายว่า สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาหมายถึง บริบทของการเรียนรู้ที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียนทั้งในเชิงบวกและลบ สภาพแวดล้อมเชิงบวก ได้แก่ ห้องเรียนที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ มีแสงสว่างและอากาศถ่ายเทอย่างเหมาะสม พร้อม

ด้วยสื่อการสอนและอุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ รวมถึงบรรยากาศที่อบอุ่นและเอื้อต่อความร่วมมือระหว่างผู้เรียน ในขณะที่สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม เช่น ห้องเรียนที่รกรุงรัง อากาศไม่ถ่ายเท หรือบรรยากาศที่เคร่งเครียด อาจส่งผลลบต่อแรงจูงใจ สมาธิ และความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ของผู้เรียน

สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ทั้งหมดที่อยู่รอบตัวผู้เรียน ซึ่งสามารถส่งผลโดยตรงต่อกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ และพฤติกรรมของผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย เช่น อาคารเรียน ห้องเรียนมีอุปกรณ์การเรียนรู้ที่พร้อมใช้งาน มีบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดี การใช้สื่อนวัตกรรม กระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน การประสานงานระหว่างบุคลากร การให้คำปรึกษา และความร่วมมือในองค์กร

ความสำคัญของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ดังนี้

กรมอนามัย (2551, หน้า 4-5) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาว่า จะทำอะไรให้เด็ก ๆ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในโรงเรียนได้อย่างปลอดภัย สิ่งสำคัญคือการบริหารจัดการ การดำเนินการ และพัฒนาสภาพแวดล้อมโดยรวมของโรงเรียนให้มีความปลอดภัย หรือมีความเสี่ยงภัยน้อยที่สุด ด้วยสาเหตุของความไม่ปลอดภัยเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ เกิดจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัย และเกิดจากสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย

นอกจากนี้ ธเนศ ขำเกิด (2533, หน้า 38-40) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาว่า การจัดสภาพแวดล้อมสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการด้านความคิด จิตใจ และคุณธรรมของผู้เรียน โดยโรงเรียนที่มีบรรยากาศสะอาด ร่มรื่น สงบ และมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ย่อมเอื้อต่อการสร้างทัศนคติที่ดี เช่น ความรักความสะอาด ความเรียบง่าย ความสงบ และความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น นอกจากนี้ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ที่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม ยังเป็นปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนให้ทั้งครูและนักเรียนสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพ

และ อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2545, หน้า 57-59) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาว่า ความสำคัญของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีหลายประการ ได้แก่

1. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม เช่น ห้องเรียนที่มีความสะอาดสบาย มีอุปกรณ์รวมถึงสื่อการเรียนการสอนที่ครบถ้วนเหมาะสม ย่อมส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้อันดี เอื้อต่อความสุขของทั้งผู้เรียนและผู้สอน สนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่นและเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

2. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างประสบการณ์เชิงบวกให้ผู้เรียน โดยช่วยกระตุ้นความสนใจ เสริมแรงจูงใจ และพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการเรียน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจและสามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้มากขึ้น ความรู้สึกของผู้เรียน เช่น ความสนใจ ความอยากรู้อยากเรียน จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้กระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

3. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดลักษณะของประสบการณ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยกระบวนการเรียนรู้มักเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งเร้าภายนอกผ่านประสาทสัมผัส การออกแบบสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จึงเป็นกลไกสำคัญในการกระตุ้นและเสริมสร้างประสบการณ์ที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการทางด้านสติปัญญา อารมณ์ และทักษะในการเรียนรู้

4. สภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียน จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการจัดศึกษาก็คือ มุ่งให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพที่ดี มีการแสดงออกทางกายวาจาและใจตามแบบอย่างที่ดี สังคมยอมรับ กล่าวคือมีคุณธรรมและจริยธรรมที่เป็นเครื่องหมายของคนดี มีการประพฤติปฏิบัติที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ดี

5. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้มีบทบาทในการกำหนดขอบเขตของพฤติกรรมภายในชั้นเรียน และช่วยสร้างบรรยากาศที่แตกต่างจากกิจกรรมอื่นในชีวิตประจำวัน ซึ่งเอื้อต่อการควบคุมชั้นเรียนและส่งเสริมระเบียบวินัยของผู้เรียน ทั้งยังมีส่วนสำคัญในการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะถ้ามีการจัดโต๊ะ เก้าอี้ของนักเรียนอย่างมีวัตถุประสงค์ จะช่วยให้การควบคุมชั้นเรียน มีระบบระเบียบและง่ายสำหรับผู้สอนมากขึ้น

6. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการจัดมุมและศูนย์การเรียนรู้ทางวิชาการ รวมถึงแหล่งสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย ซึ่งเอื้อต่อการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ตามความต้องการ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นเป็นสำคัญ อีกทั้งยังช่วยพัฒนาความรับผิดชอบของผู้เรียนควบคู่กับการเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้

7. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เสริมสร้างบรรยากาศในการเรียน สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมช่วยสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีความสะอาด กสบาย สงบ และปราศจากสิ่งรบกวน ซึ่งส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น มีสมาธิ และมีความตั้งใจในการเรียนรู้และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน

8. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ เอื้อต่อการเคลื่อนไหว การปรับเปลี่ยนตำแหน่งของผู้สอนและผู้เรียน ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน รวมถึงระหว่างผู้เรียน

ด้วยกัน โดยการจัดวางโต๊ะ เก้าอี้ และอุปกรณ์ให้มีความยืดหยุ่น ทำให้ผู้สอนสามารถเข้าถึงผู้เรียนได้อย่างสะดวก และไม่จำเป็นต้องยึดตำแหน่งหน้าชั้นเรียนเสมอไป สภาพแวดล้อมลักษณะนี้เอื้อต่อการให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด และช่วยให้ผู้สอนเข้าใจลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ดียิ่งขึ้น

9. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมจะช่วยลดความเมื่อยล้าหรือความอ่อนเพลียทางด้านสรีระของผู้เรียน เช่น การจัดโต๊ะ เก้าอี้ที่มีขนาดพอเหมาะกับร่างกายของผู้เรียน ช่วยให้การนั่งสบายสามารถนั่งได้นานโดยไม่ปวดหลัง การให้แสงสว่างในห้องเรียนที่เหมาะสมจะช่วยให้ผู้เรียนลดความเมื่อยล้าของสายตานอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาด้วย

สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนรู้และพัฒนานักเรียน การที่สถานศึกษาจะลดความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในโรงเรียนต้องมาจากการจัดการที่ดีเพื่อลดอันตรายจากการกระทำและสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย สภาพแวดล้อมที่ดีช่วยส่งเสริมความคิด จิตใจ และคุณธรรมของผู้เรียน เน้นความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยช่วยสนับสนุนการสอน กระตุ้นแรงจูงใจ เสริมสร้างบุคลิกภาพ ควบคุมวินัย และสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน รวมถึงช่วยลดความเมื่อยล้าและส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในทุกด้าน

องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

มีผู้กล่าวถึงองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2541, อ้างอิงใน สุเทพ เกตุศักดิ์, 2558, หน้า 13-14) ระบุว่าสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมี 3 ลักษณะ คือ

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ สิ่งที่สามารถมองเห็นและสัมผัสได้ เช่น พื้นที่บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน ห้องเรียน ครุภัณฑ์ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ลักษณะที่บ่งชี้ถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีคุณภาพ ประกอบด้วย ความชุ่มชื้นที่เหมาะสม ความถูกสุขลักษณะ ความร่มรื่นและความสวยงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความสะอาด ทั้งนี้ การจัดและพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพในแต่ละโรงเรียนย่อมมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันออกไปตามบริบท ปัญหา และความต้องการของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ซึ่งมักขึ้นอยู่กับแนวคิด มุมมอง และการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในโรงเรียนในการร่วมกันวางแผนและออกแบบพื้นที่ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษา

2. สภาพแวดล้อมทางวิชาการ ได้แก่ บรรยากาศการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน รวมถึงการจัดการสนับสนุนทางวิชาการที่เหมาะสม มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์อย่างเต็มศักยภาพ ภายใต้บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยการจัดสภาพแวดล้อมดังกล่าวควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดำเนิน

กิจกรรมด้วยความเป็นกันเองและเคารพซึ่งกันและกัน ตลอดจนส่งเสริมการเรียนรู้แบบกลุ่มและการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

3. สภาพแวดล้อมทางการบริหารและการจัดการ ได้แก่ การดำเนินการใด ๆ ภายในขอบเขตของโรงเรียนให้ปฏิบัติงานสำเร็จลงด้วยความร่วมมือของบุคลากร สังเกตได้จากการดำเนินงานอย่างมีระบบ ลักษณะของการบริหารและการจัดการที่ก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดี เริ่มจากการกำหนดนโยบายควรให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม มีการนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสภาพปัจจุบันมากำหนดเป็นนโยบาย

นอกจากนี้ พวงรัตน์ แสงจันทร์ (2558, หน้า 45-46) แบ่งประเภทสภาพแวดล้อมเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ได้แก่ ปัจจัยด้านทรัพยากร วัสดุ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก ถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษา ซึ่งโรงเรียนต้องมีความพร้อม ความปลอดภัย และมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อพัฒนาการของผู้เรียน มีผลโดยตรงต่อการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งในด้านความสะดวก ความเป็นระเบียบ และคุณภาพชีวิตในโรงเรียน

2. สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การใช้สื่อและเทคโนโลยี ตลอดจนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้ครบทุกด้าน

3. สภาพแวดล้อมทางการบริหาร ได้แก่ การให้กำลังใจ การยอมรับความคิดเห็น การแบ่งปันความรับผิดชอบ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง บรรยากาศการบริหารที่ดีจะช่วยให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจในการทำงาน นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพสถานศึกษา

ส่วน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (2567, สื่อออนไลน์) สภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ประกอบด้วย

1. สภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ประกอบด้วยองค์ประกอบที่ส่งผลโดยตรงต่อกระบวนการเรียนรู้ เช่น ขนาดและการจัดวางห้องเรียน อุปกรณ์การเรียนการสอน ระบบแสงสว่าง ระดับเสียง และอุณหภูมิภายในห้อง สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนก็มีบทบาทสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน โดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลายผ่านแหล่งวิชาการและทรัพยากรการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ มีบทบาทในการสร้างเสริมประสบการณ์ตรง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างอิสระ นอกเหนือจากการเรียนรู้ในชั้นเรียนตามปกติ

2. สภาพแวดล้อมทางด้านจิตภาพ ได้แก่ องค์ประกอบด้านนักเรียน เช่น บุคลิกภาพ และพฤติกรรมของนักเรียน ระดับสติปัญญา สถานภาพทางครอบครัวองค์ประกอบด้านผู้สอน เช่น บุคลิกภาพและพฤติกรรมของครูผู้สอน ความรู้และประสบการณ์และเทคนิคการสอน

3. สภาพแวดล้อมทางด้านสังคม ได้แก่ การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน การสร้างแรงจูงใจความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

ส่วน สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2567, สื่อออนไลน์) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางกายภาพครอบคลุมทุกแง่มุมที่จับต้องได้ของพื้นที่การเรียนรู้ ซึ่งรวมถึงการจัดวางทางกายภาพและการออกแบบห้องเรียน ซึ่งมีความแตกต่างกันในโรงเรียนแต่ละระดับการศึกษา อาทิ สภาพแวดล้อมที่มีชีวิตชีวาและสนุกสนานในโรงเรียนระดับประถมศึกษา และการจัดการที่มีโครงสร้างมากขึ้นในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ ยังรวมไปถึงบ้านและการเรียนรู้รูปแบบอื่น ๆ ทั้งการเรียนรู้ออนไลน์ การเรียนรู้ทางไกล ซึ่งการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่แตกต่างและปราศจากสิ่งรบกวนมีความสำคัญและส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. สภาพแวดล้อมทางจิตวิทยา ที่มีประสิทธิภาพจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับหลักสูตรและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง ซึ่งจะช่วยเสริมพัฒนาทั้งของผู้เรียนเอง และการเรียนรู้หรือการพัฒนาทักษะที่ส่งผลต่ออาชีพ ครูสามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี เพื่อสร้างความไว้วางใจและความรู้สึกปลอดภัยและเป็นมิตรให้กับผู้เรียน ซึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสในการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการตั้งคำถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพิ่มมากขึ้น

3. สภาพแวดล้อมทางอารมณ์ การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนอาจส่งผลให้เกิดความเครียดได้กับผู้เรียนในทุกช่วงวัย ซึ่งเป็นเหตุผลว่าทำไมนักเรียนจึงต้องมีสภาพแวดล้อมทางอารมณ์เชิงบวกที่ช่วยสนับสนุนเส้นทางและประสิทธิภาพในการศึกษาและเรียนรู้ ซึ่งการสร้างสภาพแวดล้อมทางอารมณ์ที่ดี ที่ส่งเสริมการแสดงออกและความเป็นอิสระในการแสดงอารมณ์ของผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสภาพแวดล้อมทางจิตวิทยาที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัยด้วย

ส่วน สุวพร ตั้งสมรพงษ์ (2542, อ้างอิงใน อารียา สตาร์ตัน, 2556, หน้า 31) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบด้านการจัดสภาพแวดล้อมของสถาบันว่า เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งในการพัฒนานิสิตนักศึกษาด้วยการพัฒนาได้ดั่งนั้น จะต้องจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ อันได้แก่ สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ สภาพแวดล้อมด้านการบริหารและสภาพแวดล้อมด้านสังคมกลุ่มเพื่อน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ให้เสรีภาพแก่นิสิต นักศึกษาในการเลือกทิศทางการเรียนรู้ของตนเอง และเกิดพัฒนาการด้านอื่น ๆ ตามมาด้วย

และ อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2545, หน้า 59-60) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 ประการ คือ

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เป็นองค์ประกอบที่ส่งผลต่อผู้เรียนในด้านร่างกายและการเรียนรู้ ประกอบด้วยสถานที่เรียน เช่น ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องทดลอง หรือแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับโครงสร้างและอุปกรณ์ภายในสถานที่ องค์ประกอบพื้นฐาน ได้แก่ ประตู หน้าต่าง ผนัง เพดาน ขนาดพื้นที่ และสภาพแวดล้อมทั่วไป เช่น แสงสว่าง เสียง การระบายอากาศ และการควบคุมอุณหภูมิ ทั้งนี้ ห้องเรียนและห้องปฏิบัติการจะมีอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่แตกต่างตามลักษณะและวัตถุประสงค์ของการทำงาน โดยจัดเตรียมเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตามเนื้อหาของแต่ละรายวิชาอย่างเหมาะสม

2. สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้สึกและทัศนคติของผู้เรียนในเชิงบวกหรือเชิงลบ โดยเกิดจากทั้งองค์ประกอบทางกายภาพและบุคคล องค์ประกอบทางกายภาพ เช่น อุณหภูมิ สี ความหนาแน่นของพื้นที่ ระยะห่าง ความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่ ล้วนมีผลต่ออารมณ์และความรู้สึกของผู้เรียน ขณะเดียวกัน องค์ประกอบด้านบุคคล ได้แก่ บุคลิกภาพและพฤติกรรมของผู้สอน เพื่อนร่วมชั้น และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้สอน ซึ่งมีอิทธิพลต่อการสร้างความรู้สึกที่เอื้อต่อหรือเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้การแสดงออกที่เหมาะสม เช่น ความมีวินัย ความสง่างาม และความยุติธรรม ย่อมส่งเสริมความรู้สึกเชิงบวกของผู้เรียน ในทางตรงกันข้าม พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอาจก่อให้เกิดความรู้สึกไม่มั่นคงและส่งผลกระทบต่อกระบวนการเรียนรู้

3. สภาพแวดล้อมทางสังคมภาพ เป็นสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อผู้เรียนอันเนื่องมาจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การประพฤติปฏิบัติต่อกันซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติ หรือเป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ยกตัวอย่างเช่น การร่วมมือกันทำงาน การช่วยเหลือกัน การเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การมีน้ำใจต่อกัน สำหรับในชั้นเรียนสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางสังคมภาพ ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน รวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนผู้เรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

จากแนวคิดของนักวิชาการศึกษาดังกล่าว สามารถนำมาสังเคราะห์ตัวแปรองค์ประกอบของการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ได้ดังนี้

ตาราง 1 การสังเคราะห์ตัวแปรองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

สภาพแวดล้อม ในสถานศึกษา	กระทรวงศึกษาธิการ (2558)	พวงรัตน์ แสงจันทร์ (2558)	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (2567)	สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2567)	สุพร ตั้งสมวารพงษ์ (2556)	อรพินธุ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2545)	ความถี่
1. ด้านกายภาพ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	5*
2. ด้านวิชาการ	✓	✓			✓		3*
3. ด้านการบริหาร	✓	✓			✓		3*
4. ด้านจิตภาพ			✓			✓	2
5. ด้านสังคมภาพ			✓			✓	2
6. ด้านกลุ่มเพื่อน					✓		1
7. ด้านจิตวิทยา				✓			1
8. ด้านอารมณ์				✓			1

จากตาราง 1 การสังเคราะห์ตัวแปรองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา จำนวน 6 ท่าน ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกองค์ประกอบโดยใช้ความถี่ตั้งแต่ 3 ขึ้นไป นำมากำหนดเป็นองค์ประกอบที่จะนำไปสู่การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านวิชาการ 3) ด้านการบริหาร โดยการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้กระบวนการจัดการหรือวิธีการต่าง ๆ เพื่อดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาในแต่ละด้านให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

ความหมายของสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

มีผู้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ ดังนี้

กรมอนามัย (2552, หน้า 6) ได้ให้ความหมายว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเด็กเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างอาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ภายใน ห้องเรียน โรงอาหารหรือห้องส้วม รวมถึงสภาพแวดล้อมโดยรอบโรงเรียน ย่อมมีผลต่อสุขภาพอนามัยของเด็ก ๆ ทั้งสิ้น ดังนั้นในการดูแล เอาใจใส่ในทุกบริเวณของโรงเรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้เด็กทุกคนปลอดภัยจากอันตรายใกล้ตัว

นอกจากนี้ ธเนศ ขำเกิด (2533, หน้า 38-40) ได้ให้ความหมายว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุ เช่น บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องประกอบครุภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ สิ่งซึ่งวัดถึงลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ได้แก่ ความชุ่มชื้นการถูกสุขลักษณะ ความร่มรื่น ความสวยงาม ความสะอาด ความเป็นระเบียบความสะดวก

ส่วน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (2567, สื่อบนออนไลน์) ได้ให้ความหมายว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ประกอบด้วย ห้องเรียนและอุปกรณ์การเรียน แสงสว่าง เสียง อุณหภูมิ สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน ได้แก่ แหล่งความรู้ต่าง ๆ เช่น แหล่งวิทยบริการ ห้องปฏิบัติการ ห้องทดลอง โรงฝึกงาน ห้องสมุด ศูนย์วัฒนธรรมต่าง ๆ

และ อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2545, หน้า 59-60) ได้ให้ความหมายว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ส่งผลต่อผู้เรียนทางกาย ประกอบด้วย สถานที่เรียน อาจเป็นห้องเรียน หรือห้องปฏิบัติการ ห้องทดลอง หรือแหล่งทรัพยากรการเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับอุปกรณ์ และอุปกรณ์ตกแต่ง องค์ประกอบของสถานที่หลัก ๆ มักจะคล้ายคลึงกันไม่ว่าจะเป็นห้องเรียนหรือห้องปฏิบัติการ คือจะประกอบด้วยพื้นที่ประตู หน้าต่าง ผนังห้อง เพดาน ขนาดของห้อง สภาพของสถานที่ทั่วไป เช่น แสงสว่าง เสียง การระบายอากาศ ระบบควบคุมอุณหภูมิ ถ้าเป็นห้องเรียนก็จะมีโต๊ะ เก้าอี้ กระดานดำ ป้ายนิเทศน์ รูปภาพ สื่อการสอนประเภทวัสดุกราฟิก ได้แก่ แผนภูมิ แผนสถิติ แผนที่ ลูกโลก ส่วนห้องปฏิบัติการ หรือห้องทดลอง ก็จะมีอุปกรณ์ ใช้ในการศึกษาค้นคว้าทดลองเฉพาะห้อง ขนาด ของห้องและอุปกรณ์ประกอบจะแตกต่างกันออกไปตามวัตถุประสงค์ของการใช้ เพราะจากนี้จะมีอุปกรณ์และ สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่จัดโดยผู้สอนและผู้เรียน เพื่อใช้ในการเรียนตามเนื้อหาของแต่ละวิชา

สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ หมายถึง การจัดและดูแลพื้นที่ สิ่งปลูกสร้าง และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในและภายนอกสถานศึกษาให้เหมาะสมและเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน โดยครอบคลุมถึงการจัดการอาคารและสิ่งปลูกสร้าง เช่น อาคารเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องประชุม ห้องสมุด โรงอาหาร ห้องน้ำ ให้มีความสะอาด สะดวกสบาย ปลอดภัย และเพียงพอต่อการใช้งาน รวมถึงการดูแลรักษาสิ่งปลูกสร้าง วัสดุอุปกรณ์ และการจัดภูมิทัศน์ เช่น สวนหย่อม

การปลูกต้นไม้ ดอกไม้ เพื่อสร้างบรรยากาศที่น่าเรียนรู้ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดหาและดูแลอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้มีความพร้อมและเหมาะสมสำหรับการเรียนการสอน

ความสำคัญของสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ดังนี้

ธเนศ ขำเกิด (2533, หน้า 38-40) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมทางกายภาพว่าการจะจัดและสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพแต่ละโรงเรียนที่ต่างก็มีสภาพของปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นกระบวนการของบุคลากรภายในโรงเรียนในการร่วมกันออกแบบและสร้างสรรค์ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน การดำเนินการดังกล่าวควรตั้งอยู่บนหลักการของการมีส่วนร่วม ซึ่งเน้นการร่วมคิด ร่วมลงมือทำ โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนในโรงเรียน โดยเฉพาะนักเรียน ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการจัดการศึกษา ได้มีส่วนในการแสดงความคิดเห็น การวางแผน และการตัดสินใจร่วมกับครูและผู้บริหาร

นอกจากนี้ อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2545, หน้า 57) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมทางกายภาพว่า สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่อกระบวนการเรียนการสอน โดยเฉพาะในด้านการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ห้องเรียนที่จัดให้มีความสะดวกสบาย มีสื่อการสอนที่ครบถ้วนเหมาะสมกับระดับและเนื้อหาการเรียน ย่อมส่งผลดีต่อทั้งผู้เรียนและผู้สอน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข มีสมาธิ และเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้

สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ มีความสำคัญ คือ มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนควรคำนึงถึงปัญหาและความต้องการเฉพาะของแต่ละโรงเรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียน ซึ่งเป็นหัวใจของการศึกษา ผู้บริหารและครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ซึ่งส่งผลให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

ธเนศ ขำเกิด (2553, อ้างอิงใน วารุณี ยะวะหาบ, 2564, หน้า 15-16) ได้กล่าวถึงการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ การจัดการสิ่งแวดล้อมที่สามารถสัมผัสได้โดยตรง เช่น พื้นที่บริเวณโดยรอบสถานศึกษา อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องประกอบการ ครุภัณฑ์ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสมช่วยส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และสนับสนุนให้การจัดกิจกรรมภายในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ พรทิพย์ ไชยโส (2558, หน้า 67) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ได้แก่ ความสะอาด ซึ่งช่วยลดการสะสมของเชื้อโรคและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อสุขภาพ ความปลอดภัยของอาคารสถานที่ และอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยงต่ออุบัติเหตุ แสงสว่างที่เพียงพอ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้และป้องกันความล้าของสายตา พื้นที่ใช้สอยที่เหมาะสม ทั้งห้องเรียน ห้องกิจกรรม พื้นที่เรียนรู้นอกห้องเรียน และมุมพักผ่อน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมได้อย่างเต็มที่ และสื่ออุปกรณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ที่เพียงพอและจัดวางอย่างเหมาะสมเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

และ สุวิทย์ มูลคำ (2542, หน้า 112) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพที่ดี อาคารสถานที่ของสถานศึกษาต้องมีความมั่นคง แข็งแรง ปลอดภัยต่อผู้ใช้งาน เช่น พื้น ผนัง หลังคา และบันได ต้องมีความแข็งแรงทนทานต่อแรงกระแทกและสภาพอากาศภายนอก รวมถึงมีมาตรการป้องกันอุบัติเหตุ เช่น ราวจับ บ้ายเตือน และทางหนีไฟที่ชัดเจน นอกจากนี้ การมีแสงสว่างเพียงพอเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นสิ่งรอบตัวและอุปกรณ์การเรียนรู้ได้ชัดเจน ลดความล้าของสายตา และสนับสนุนสมาธิในการเรียน ทำให้ผู้เรียนและบุคลากรสามารถใช้สถานที่ได้อย่างสบายและปลอดภัย การจัดการองค์ประกอบเหล่านี้ได้อย่างเหมาะสมไม่เพียงแต่สร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัย แต่ยังช่วยส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและสนับสนุนสุขภาวะทางกายและจิตของผู้เรียน

สรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพในสถานศึกษาต้องบริหารจัดการทุกองค์ประกอบ เช่น อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ครัวภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์ และพื้นที่โดยรอบ การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และสนับสนุนกิจกรรมภายในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบสำคัญประกอบด้วย ความสะอาด ความปลอดภัย มีพื้นที่ใช้สอย อาคารควรมั่นคง แข็งแรง ปลอดภัย พร้อมมาตรการป้องกันอุบัติเหตุ การจัดการองค์ประกอบเหล่านี้ช่วยส่งเสริมสมาธิ การเรียนรู้ สุขภาวะของผู้เรียนและบุคลากร

2. สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ

ความหมายของสภาพแวดล้อมด้านวิชาการ

มีผู้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมด้านวิชาการ ดังนี้

ธเนศ ขำเกิด (2533, หน้า 38-40) ได้ให้ความหมายว่า สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ หมายถึง การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน รวมถึงการจัดกิจกรรมสนับสนุนทางวิชาการที่มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์อย่างเต็มศักยภาพ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่สร้างแรงจูงใจ มีชีวิตชีวา และเอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ การจัดการเรียนรู้ควรอยู่บนพื้นฐานของบรรยากาศที่เป็นมิตร เปิดกว้าง ปราศจาก

ความตึงเครียดหรือแรงกดดันทางจิตใจ ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู นักเรียน และเพื่อนร่วมชั้น อันจะช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจ ความรัก และความผูกพันต่อกระบวนการเรียนรู้

นอกจากนี้ นรา สมประสงค์ (2546, อ้างอิงใน สุเทพ เกตุศักดิ์, 2556, หน้า 24) ได้ให้ความหมายว่า สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ หมายถึง สภาพการจัดองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน ซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญที่สุดของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาทุกฝ่าย ที่จะต้องจัดกิจกรรมต่าง ๆ ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้ตามศักยภาพของตนเอง และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร มีคุณลักษณะและคุณภาพตามความต้องการของสังคม

สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ หมายถึง การจัดการและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ประกอบด้วยการจัดการบรรยากาศการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศที่กระตุ้นให้นักเรียนคิดและแสดงความคิดเห็นผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสม การสนับสนุนทางวิชาการ จัดหาปัจจัยสนับสนุน เช่น หลักสูตร แผนจัดการเรียนรู้ สื่อการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล

ความสำคัญของสภาพแวดล้อมด้านวิชาการ

มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมด้านวิชาการ ดังนี้

ธนศ ขำเกิด (2533, หน้า 38-40) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมด้านวิชาการว่าการจัดสภาพแวดล้อมทางวิชาการที่ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศดังกล่าวได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ส่งเสริมความสามารถของนักเรียนแต่ละบุคคลให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนแล้วดำเนินกิจกรรมด้วยความเป็นกันเอง ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ส่งเสริมการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ช่วยกันคิดช่วยกันทำระหว่างผู้สอนและผู้เรียน สภาพแวดล้อมเช่นนี้จะทำให้ทุกคนมีความสุขมีความมั่นใจและตระหนักในคุณค่าของตนเอง

นอกจากนี้ สุวพร ตั้งสมรพงษ์ (2542, อ้างอิงใน อารียา สตาร์ตัน, 2556, หน้า 50) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมด้านวิชาการว่า สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ ได้แก่ การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ รวมทั้งการใช้สื่อต่าง ๆ ในการสอน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และการสร้างบรรยากาศทางวิชาการ หากทุกอย่างที่กล่าวมาเป็นไปในทางที่เหมาะสมก็จะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับความรู้และสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้ ส่งผลให้นิสิตนักศึกษา มีความสำเร็จในการเรียนและจะพัฒนาทักษะแนวคิด และอุดมการณ์ต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในตนเองได้

สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ มีความสำคัญ คือ สภาพแวดล้อมด้านวิชาการมีความสำคัญต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรตรงตามจุดประสงค์

ทางการศึกษา เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม และสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ซึ่งช่วยให้นักเรียนมีความสุข มั่นใจ และตระหนักในคุณค่าของตนเอง สภาพแวดล้อมด้านวิชาการยังครอบคลุมถึงการจัดหลักสูตร พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ การใช้สื่อการสอน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน หากองค์ประกอบเหล่านี้เหมาะสม จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ พัฒนาทักษะและแนวคิด ตลอดจนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต

การจัดสภาพแวดล้อมด้านวิชาการ

สุวิทย์ มูลคำ (2542, หน้า 112-113) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมด้านวิชาการที่ดีครุมีส่วนสำคัญในการกำหนด บรรยากาศการเรียนรู้ ที่เอื้อต่อพัฒนาการทางปัญญาและทักษะของผู้เรียน ครูควรออกแบบการเรียนการสอนให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เสริมสร้าง ความคิดสร้างสรรค์ การตั้งคำถาม การอภิปราย และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อย่างเสรี การกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ที่ไม่เพียงช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ แต่ยังส่งเสริมทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ครูควรมีบทบาทในการให้ คำปรึกษาและสนับสนุนผู้เรียน ทั้งด้านการเรียน ความเข้าใจเนื้อหา การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น การสร้างบรรยากาศเช่นนี้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน รู้สึกมั่นใจ และสามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ

และ พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2557, หน้า 85) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมด้านวิชาการ สถานศึกษามีโครงสร้างหลักสูตรและแผนการเรียนการสอน ในการกำหนดทิศทางและคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทางการศึกษา คำนึงถึงระดับความสามารถ ความต้องการ ลักษณะเฉพาะของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหา ฝึกฝนทักษะ และพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่

สรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมด้านวิชาการในการสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การตั้งคำถาม การอภิปรายและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเสรี การกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น การให้ คำปรึกษา สนับสนุนผู้เรียนในการทำความเข้าใจเนื้อหา แก้ไขปัญหาต่าง ๆ นอกจากนี้การจัดโครงสร้างหลักสูตร แผนการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงความสามารถของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถฝึกฝนทักษะและพัฒนาศักยภาพได้เต็มที่

3. สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร

ความหมายของสภาพแวดล้อมด้านการบริหาร

มีผู้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมด้านการบริหาร ดังนี้

Brook (1971 อ้างอิงใน สุภาวดี ทองสำฤทธิ์, 2561, หน้า 47) ได้ให้ความหมายว่า สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร หมายถึง เนื่องจากนักเรียนมีลักษณะพิเศษ คือ ความกระตือรือร้น สนใจสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ และสภาพสังคมชอบความยุติธรรม สถานศึกษาจึงควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ อาจารย์และฝ่ายกิจกรรมนักเรียนควรเป็นคนที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อนักเรียน เป็นตัวแทนของนักเรียนที่จะเสนอข้อเรียกร้องต่อสถานศึกษา เป็นที่ปลูกฝังค่านิยม ทักษะคติที่ถูกต้องให้กับนักเรียน และเป็นผู้คอย ตักเตือน แนะนำแก่นักศึกษาที่ประพฤติผิดกฎระเบียบของสถานศึกษา

นอกจากนี้ กรรณิการ์ กาญจนวิภูศรี (2567, หน้า 19) ได้ให้ความหมายว่า สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร หมายถึง สิ่งที่เป็นรูปธรรมนามธรรม ทั้งภายนอก ภายใน และรอบๆ องค์กร และสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมดังกล่าวนี้ มีอิทธิพลเหนือโครงสร้าง กระบวนการ และพฤติกรรมของการพัฒนาการบริหาร และการบริหารเพื่อการพัฒนา (หรือการบริหารการพัฒนา)

และ ธเนศ ขำเกิด (2533, หน้า 38-40) ได้ให้ความหมายว่า การดำเนินงานภายในสถานศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงการบริหารจัดการอย่างมีระบบ โดยเน้นการประสานความร่วมมือระหว่างบุคลากรทุกระดับ เพื่อให้ภารกิจของโรงเรียนบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ ลักษณะของสภาพแวดล้อมการบริหารที่ดีสามารถสังเกตได้จากความสมัครสมานสามัคคี ความมีน้ำใจในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการมีบรรยากาศในการทำงานที่เป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใส ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้การดำเนินงานในโรงเรียนเป็นไปอย่างราบรื่น และสร้างแรงจูงใจในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร หมายถึง กระบวนการจัดการและดำเนินกิจกรรมภายในสถานศึกษาอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการศึกษา โดยเน้นการร่วมมือ และการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดบทบาทหน้าที่ การติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน บรรยากาศการทำงานที่ดี การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร และการบริหารแบบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การบริหาร และการปฏิบัติงานร่วมกัน

ความสำคัญของสภาพแวดล้อมด้านการบริหาร

มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมด้านการบริหาร ดังนี้

ธเนศ ขำเกิด (2533, หน้า 38-40) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมด้านการบริหารว่า สภาพแวดล้อมด้านการบริหารที่เอื้อต่อการทำงานภายในโรงเรียนเริ่มต้นจากการวางนโยบายที่มีทิศทางชัดเจนและมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เสนอแนะแนวทาง และสะท้อนปัญหาจากบริบทจริงผ่านกระบวนการสำรวจข้อมูลจากสภาพการปฏิบัติงานในปัจจุบัน เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบายเพื่อการพัฒนาอย่างตรงจุดและยั่งยืน

นอกจากนี้ นรา สมประสงค์ (2555, หน้า 33) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมด้านการบริหารว่า การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมด้านการบริหารที่เหมาะสม จะช่วยให้นักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ คนงาน ภารโรง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ร่วมกันอย่างราบรื่นเป็นสุข มีขวัญกำลังใจในการทำงาน การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อันจะส่งผลให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร มีความสำคัญ คือ เป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีในสถานศึกษา โดยเริ่มจากการกำหนดนโยบายที่ให้บุคลากรมีส่วนร่วม ใช้ข้อมูลจากการสำรวจเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียน การมอบหมายงานต้องชัดเจน เหมาะสมกับความสามารถ และมีการติดตามดูแล รวมถึงให้กำลังใจ ชมเชย และจัดสวัสดิการที่เหมาะสม การบริหารที่มีประสิทธิภาพช่วยให้ทุกคนในสถานศึกษาอยู่ร่วมกันอย่างราบรื่น มีขวัญกำลังใจในการทำงาน ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อทั้งผู้เรียนและบุคลากร

การจัดสภาพแวดล้อมด้านการบริหาร

สุวิทย์ มูลคำ (2542, หน้า 113) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมด้านการบริหารที่ดีสถานศึกษาต้องมีสร้างโครงสร้างองค์กร กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ช่วยให้การทำงานภายในโรงเรียนเป็นระบบ ลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครูและบุคลากร ทำให้การบริหารจัดการทรัพยากร บุคลากร และกิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแก้ปัญหาอย่างมีระบบ การทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้บุคลากรเกิดแรงจูงใจในการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ พิเชิต ฤทธิจรรย์ (2557, หน้า 85) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมด้านการบริหารที่มีประสิทธิภาพต้องวางแผนจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม ทั้งทรัพยากรบุคคล งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน การบริหารทรัพยากรอย่างรอบคอบช่วยสนับสนุนการทำงานของครูและบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ การติดตามประเมินผลการบริหารงานอย่างสม่ำเสมอ ช่วยให้ผู้บริหารสามารถตรวจสอบความเหมาะสมของระบบการจัดการ ส่งผลให้สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

สรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมด้านการบริหารในสถานศึกษาที่ดีประกอบด้วยโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน มีการกำหนดบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม เพื่อให้การทำงานเป็นระบบ ลดความซ้ำซ้อน ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครูและบุคลากร การจัดการดังกล่าวช่วยให้การบริหารทรัพยากรบุคลากร ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ สภาพแวดล้อมการทำงานควรสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การทำงานร่วมกัน

เพื่อสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้สถานศึกษาสามารถปรับปรุงระบบและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ

ข้อมูลเกี่ยวกับสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร และโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ความเป็นมาของการจัดการศึกษาของสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 โดยได้รับโอนภารกิจจากสองหน่วยงานหลัก คือ เทศบาลนครหลวงและองค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพมหานคร ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2514 ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 24 และ 25 ตามลำดับ เทศบาลนครหลวงกรุงเทพมหานครได้ยุบรวมและรับโอนภารกิจการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2481 ส่วนองค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพมหานครเกิดจากการรวมตัวขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครและองค์การบริหารส่วนจังหวัดธนบุรี ซึ่งได้รับโอนภารกิจจากกระทรวงศึกษาธิการในปี พ.ศ. 2509

การจัดการศึกษาในพื้นที่กรุงเทพมหานครมีจุดเริ่มต้นจากการก่อตั้งโรงเรียนทวยราษฎร์แห่งแรก ณ วัดมหรณพาราม เมื่อปี พ.ศ. 2427 ก่อนมีการจัดตั้งองค์การรับผิดชอบคือกรมศึกษาธิการในปี พ.ศ. 2430 และเปลี่ยนเป็นกระทรวงธรรมการในปี พ.ศ. 2435 ต่อมาในปี พ.ศ. 2441 ได้มีโครงการการศึกษาที่แบ่งความรับผิดชอบให้กรมศึกษาธิการจัดการศึกษาในกรุงเทพมหานคร ในขณะที่กระทรวงมหาดไทยดูแลการศึกษาในหัวเมืองร่วมกับพระสงฆ์ จากนั้นระบบการศึกษาภาคบังคับได้ขยายครอบคลุมระดับตำบลในช่วงปี พ.ศ. 2454–2474 โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบการประถมศึกษาถึงสามกระทรวง ได้แก่

1. กระทรวงนครบาล รับผิดชอบจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในส่วนกลาง
2. กระทรวงมหาดไทย รับผิดชอบจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในส่วนภูมิภาค
3. กระทรวงธรรมการ ทำหน้าที่ประสานงานและกำกับให้การศึกษาเป็นไปตามนโยบาย

ปัจจุบันสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานครมีหน้าที่ตามที่ระบุในมาตรา 89 (21) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 โดยดำเนินการจัดการศึกษาหลายระดับและหลายรูปแบบ ดังนี้

1. การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

1.1 รูปแบบอนุบาลศึกษา อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักการศึกษาและสำนักงานเขต เปิดสอนชั้นอนุบาล 1–2 จำนวน 429 โรงเรียน

1.2 ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของสำนักพัฒนาสังคมที่สนับสนุนชุมชน และสำนักอนามัย ซึ่งจัดตั้งสถานเลี้ยงเด็กกลางวันและสนับสนุนบ้านเลี้ยงเด็ก

2. การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา สำนักการศึกษาและสำนักงานเขตดูแลโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 431 แห่ง จากทั้งหมด 436 แห่ง ที่ตั้งอยู่กระจายทั่ว 50 เขต

3. การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เปิดสอนในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 102 โรงเรียน ภายใต้ความรับผิดชอบของสำนักการศึกษาและสำนักงานเขต นอกจากนี้มีโรงเรียนมัธยมศึกษาที่แยกออกจากโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนมัธยมบ้านบางกะปิ โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ โรงเรียนมัธยมนาคนาวาอุปถัมภ์ โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ โรงเรียนมัธยมปทุมมาวาส และโรงเรียนมัธยมวัดสุทธาราม

4. การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา จัดตั้งมหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร โดยรวมวิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานครและวชิรพยาบาล พร้อมกับวิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ ก่อตั้งเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักการแพทย์

5. การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ประกอบด้วย การฝึกอบรมอาชีพพระยศสั้นผ่านโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร ร่วมกับสำนักงานบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้ยังให้ความร่วมมือดำเนินงานโรงเรียนผู้ใหญ่สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่สนใจ ภายใต้การดูแลของสำนักพัฒนาสังคม

6. การจัดการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

6.1 การศึกษาพิเศษในรูปแบบเรียนร่วม เปิดรับนักเรียนที่มีความบกพร่องด้านใดด้านหนึ่ง เข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาของกรุงเทพมหานคร โดยในปีการศึกษา 2553 มีโรงเรียนที่เปิดสอน การศึกษาพิเศษรูปแบบนี้จำนวน 100 แห่ง อยู่ในความดูแลของสำนักการศึกษาและสำนักงานเขต

6.2 การศึกษาเฉพาะทางด้านกีฬาและดนตรี

6.2.1 ด้านกีฬา เปิดสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวิสุทธิ โรงเรียนนาหลวง และโรงเรียนวัดทองสัมฤทธิ์ อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักสวัสดิการสังคม

6.2.2 ด้านดนตรี เปิดสอนหลักสูตรดนตรีสากลสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ที่โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์

โครงสร้างการบริหารการศึกษาของสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

การบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานครในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะระดับประถมศึกษา ดำเนินการในรูปแบบของสายการบังคับบัญชาที่มีความชัดเจน ซึ่งเริ่มต้นจากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในฐานะผู้มีอำนาจสูงสุดทางการบริหาร ตามด้วยปลัดกรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการเขต และผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละโรงเรียน โดยมี สำนักการศึกษา ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานในระดับกลาง ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานด้านการศึกษาในภาพรวมของกรุงเทพมหานคร ขณะเดียวกัน ฝ่ายการศึกษา ซึ่งเป็นส่วนราชการหนึ่งใน

ระดับสำนักงานเขต ทำหน้าที่เชื่อมโยงและประสานงานระหว่างสำนักงานการศึกษา กับโรงเรียนในพื้นที่ โดยมีบทบาทในการกำกับ ติดตาม และสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายของกรุงเทพมหานครอย่างมีประสิทธิภาพ (กรุงเทพมหานคร, 2560, หน้า 12-14)

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร

สำนักงานเขตสวนหลวง (สำนักงานเขตสวนหลวง, 2567, ออนไลน์) มีโรงเรียนในสังกัด 8 โรงเรียน ได้แก่

1. โรงเรียนวัดใต้ (ราษฎร์นริมิตร) เปิดสอนตั้งแต่ระดับ อนุบาล 1-มัธยมศึกษาปีที่ 3
2. โรงเรียนนาคนาวาอุปถัมภ์ เปิดสอนตั้งแต่ระดับ อนุบาล 1-ประถมศึกษาปีที่ 6
3. โรงเรียนวัดปากบ่อ เปิดสอนตั้งแต่ระดับ อนุบาล 1-มัธยมศึกษาปีที่ 3
4. โรงเรียนสุเหร่าใหม่ เปิดสอนตั้งแต่ระดับ อนุบาล 1-มัธยมศึกษาปีที่ 3
5. โรงเรียนหัวหมาก เปิดสอนตั้งแต่ระดับ อนุบาล 1-ประถมศึกษาปีที่ 6
6. โรงเรียนคลองกลั่นตัน เปิดสอนตั้งแต่ระดับ อนุบาล 1-ประถมศึกษาปีที่ 6
7. โรงเรียนวัดทองใน เปิดสอนตั้งแต่ระดับ อนุบาล 1-ประถมศึกษาปีที่ 6
8. โรงเรียนมัธยมนาคนาวาอุปถัมภ์ เปิดสอนตั้งแต่ระดับ มัธยมศึกษาปีที่ 1-มัธยมศึกษา

ปีที่ 6

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้

Priscila Rodrigues Rogerio Amorim (2024) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน พร้อมข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษวิจัยพบว่าการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในโรงเรียนยังคงเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นแบบเฉพาะกิจและกระจัดกระจาย อีกทั้งถูกเข้าใจคลาดเคลื่อนโดยผู้ปฏิบัติ ดังนั้นจึงได้มีการจัดทำ “สมุดคู่มือเชิงสร้างสรรค์” ซึ่งรวมเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานพร้อมคำแนะนำในการจัดทำ SEMP และแจกจ่ายไปยังโรงเรียนทุกแห่งในเครือข่ายเทศบาล

Marningot Tua Natalis Situmorang (2020) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องกลยุทธ์การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน : กรณีศึกษาที่โรงเรียน SMA Negeri 1 เบกาซี จังหวัดชวาตะวันตก ผลการศึกษวิจัยพบว่า กลยุทธ์ที่ถูกนำมาใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ได้แก่ การทำความสะอาดสนามหญ้าเป็นประจำ การกวาดล้างและทาสีบริเวณโรงเรียน การจัดภูมิทัศน์และปลูกดอกไม้ระบบระบายน้ำที่ดี และการกำจัดขยะอย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตามมีอุปสรรคหลายประการในการ

จัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน เช่น ขาดเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน ปัญหาการกัดเซาะดิน การที่นักเรียนและครูขาดความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม ความยากลำบากในการปลูกฝังคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมให้กับนักเรียนเนื่องจากแต่ละครอบครัวมีการดูแลสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ขาดงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องมือและอุปกรณ์ทำงาน รวมถึงปัญหาการกำจัดขยะเพื่อให้โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้นและเอื้อต่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ มีข้อเสนอแนะให้มีการจัดตั้งทีมบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน วางแผนระบบระบายน้ำและการกำจัดขยะ พิจารณาทำเลที่ตั้งของโรงเรียนใหม่ จัดให้มีเจ้าหน้าที่ทำความสะอาดโรงเรียน ดำเนินโครงการปฐมนิเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม พัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม จัดให้มีการตรวจสอบสภาพแวดล้อมของโรงเรียน และจัดการแข่งขันหรือมอบรางวัลที่เกี่ยวข้อง

ศศิวิมล จันทสุข (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ผลการวิจัยพบว่าการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ด้านกายภาพและด้านวิชาการ เมื่อเปรียบเทียบตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนทุกขนาดมีการดำเนินงานตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดไว้ในทิศทางเดียวกัน ส่งผลให้การจัดสภาพแวดล้อมพื้นฐานด้านกายภาพ รวมถึงการจัดการเรียนการสอนด้านวิชาการ เป็นไปตามเกณฑ์ขั้นต่ำที่ใกล้เคียงกัน ครูและผู้บริหารยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นหลัก ทำให้แม้โรงเรียนจะมีขนาดแตกต่างกัน แต่สามารถจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ได้ในระดับที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

คณะศุ คชะชา (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาอำเภอสอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม ความคิดเห็นของผู้บริหารและข้าราชการครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งในภาพรวมและรายด้าน เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรเพศ อายุ และระดับการศึกษา พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กิงกนก กิณเรศ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า 1) องค์ประกอบหลักของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านกายภาพ (2) ด้านการจัดการเรียนการสอน (3) ด้านการบริหารจัดการ และ (4) ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ (1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม (2) องค์ประกอบภายใน

ของการบริหารจัดการ (3) กระบวนการบริหารจัดการ และ (4) ผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารจัดการ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา 3) เมื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบที่ได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมสูงสุดคือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการ รองลงมาคือ องค์ประกอบและกระบวนการบริหารจัดการ และสุดท้ายคือ ผลลัพธ์ของการบริหารจัดการ

พิเชษฐพงษ์ เบ้าทอง (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตพื้นที่ตำบลหลักสาม อำเภอบ้านแพ้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการศึกษาวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครูเพศหญิงที่มีประสบการณ์สอนมากกว่า 10 ปี 2) โดยภาพรวม ครูมีความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและในแต่ละด้าน 3) เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูตามเพศและประสบการณ์การสอน พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในภาพรวมและรายด้าน

วารุณี ยะวะหาบ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาวิจัยพบว่า (1) ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่ ด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ด้านความปลอดภัย และด้านการเรียนการสอน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านภูมิทัศน์ (2) แนวทางการพัฒนาการบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาควร (1) จัดวางแผนผังแม่บท ที่ตั้งอาคาร รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสม เพียงพอ มีสภาพความพร้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน และควรแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบดูแลอย่างชัดเจน (2) กำหนดอาณาเขตสถานศึกษาให้ชัดเจน จัดปรับปรุงภูมิทัศน์ ให้ร่มรื่น สวยงาม มีสถานที่พักผ่อน มีแหล่งเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ และมีการดูแลบำรุงรักษาอย่างสม่ำเสมอ (3) กำหนดมาตรการและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพและความปลอดภัย หมั่นตรวจสอบสภาพอาคาร วัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมต่อการใช้งาน ให้ความรู้ แนวทางป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้น (4) สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรระหว่างสมาชิกทุกคน ให้ขวัญกำลังใจต่อกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วม (5) เน้นให้ครูและผู้เรียนจัดแหล่งเรียนรู้ ประเมินผลการใช้ประโยชน์จากสถานที่ต่าง ๆ ให้เกิดความคุ้มค่าและได้ประโยชน์สูงสุด จัดหลักสูตรที่เหมาะสมกับชุมชนและผู้เรียน เน้นกิจกรรมเสริมความรู้และทักษะตามความถนัดของผู้เรียน และ (6) วางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ กำหนดกฎระเบียบ หน้าทีรับผิดชอบที่ชัดเจน ติดตามและประเมินผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอ และจัดสรรงบประมาณพัฒนาครูและคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและเพียงพอ

จิราพร เครือแวงมน (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภายในสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 ผลการ

ศึกษาวิจัยพบว่า 1) แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภายในประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการบริหาร รวมทั้งหมด 50 ตัวชี้วัด ซึ่งโดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2) สภาพปัจจุบันของการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภายในอยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านอาคารสถานที่ และด้านการบริหาร ส่วนสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากด้านการบริหาร ด้านอาคารสถานที่ และด้านการจัดการเรียนรู้ตามลำดับ 3) แนวทางการดำเนินงานในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภายใน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านอาคารสถานที่ จำนวน 19 ข้อ (2) ด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 15 ข้อ (3) ด้านการบริหาร จำนวน 16 ข้อ

แพรวไพลิน คชา (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของโรงเรียนในกลุ่มพนัสนิคม 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 2 ผลการศึกษาวิจัยพบว่า 1) สภาพแวดล้อมทางการเรียนของโรงเรียนในกลุ่มพนัสนิคม 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมทางการเรียนของโรงเรียนในกลุ่มพนัสนิคม 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 2 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และวิทยฐานะ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เจษฎา อังสนั่น (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผลการวิจัยพบว่า การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านบริหาร เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีโครงสร้างการบริหาร งบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรสนับสนุนที่ไม่เท่ากัน ส่งผลให้รูปแบบและประสิทธิภาพในการจัดการด้านบริหารแตกต่างกันไปตามบริบทและศักยภาพของแต่ละโรงเรียน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเฉพาะในด้านหลักสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ และด้านการบริหาร ซึ่งแต่ละด้านมีบทบาทที่ส่งผลโดยตรงต่อบรรยากาศและกระบวนการจัดการเรียนการสอน ด้านกายภาพ เช่น อาคารสถานที่ ห้องเรียน อุปกรณ์การเรียน และพื้นที่ใช้สอยต่าง ๆ ควรถูกออกแบบและจัดให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ มีความปลอดภัย สะอาด สบายตา และเอื้อต่อการพัฒนาทักษะ ส่วนด้านการบริหาร ควรมีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู นักเรียน หรือผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชน โดยเน้นการบริหารแบบมีวิสัยทัศน์ และเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน และด้านวิชาการ จำเป็นต้องมีการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

หลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน ตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างแรงจูงใจและพัฒนาทักษะทั้งด้านความรู้ ความคิด และคุณธรรม หากสถานศึกษามีการกำหนดนโยบายและดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมทั้งสามด้านอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกัน จะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มตามศักยภาพ อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาในภาพรวม และการพัฒนาทุนมนุษย์ในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Study) โดยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2568 จำนวน 8 โรงเรียน รวม 252 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2568 จำนวน 8 โรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจิจและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp. 608) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 192 คน และทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดโรงเรียน แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

ตาราง 2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ขนาดสถานศึกษา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ขนาดเล็ก	23	22
ขนาดกลาง	59	52
ขนาดใหญ่	170	118
	252	192

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำนวน 8 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 192 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประมวลเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา
2. นำข้อมูลมาสร้างเป็นแบบสอบถามการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ด้านกายภาพ จำนวน 15 ข้อ ด้านวิชาการ จำนวน 13 ข้อ และด้านการบริหาร จำนวน 13 ข้อ รวมข้อคำถาม จำนวน 41 ข้อ
3. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง
4. นำแบบสอบถามไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ด้วยการหาค่า IOC โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งจะคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ .67
5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและปรับปรุงแก้ไข
6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .96 ด้านกายภาพเท่ากับ .90 ด้านวิชาการเท่ากับ .91 และด้านการบริหารเท่ากับ .94
7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความถูกต้องสมบูรณ์ก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทั่วไป ได้แก่ ขนาดของโรงเรียน เป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านวิชาการ 3) ด้านการบริหาร

แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ กำหนดค่าน้ำหนักคะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง ข้อความดังกล่าวตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด

4 หมายถึง ข้อความดังกล่าวตรงกับสภาพความเป็นจริงมาก

3 หมายถึง ข้อความดังกล่าวตรงกับสภาพความเป็นจริงปานกลาง

2 หมายถึง ข้อความดังกล่าวตรงกับสภาพความเป็นจริงน้อย

1 หมายถึง ข้อความดังกล่าวตรงกับสภาพความเป็นจริงน้อยที่สุด

ผู้วิจัยกำหนดการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง จำนวน 8 โรงเรียน เพื่อขออนุญาตใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างพร้อมนัดหมายวันเก็บแบบสอบถามกลับคืนด้วยตัวเอง

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รวบรวมมาดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา แล้วนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ และลงรหัส เพื่อนำข้อมูลมาประมวลผลด้วยเครื่องมือคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

2. การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ดังนี้

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2.2 วิเคราะห์การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2.3 การเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยการใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นำไปทดสอบรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD (Least Significant Difference)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ และด้านการบริหาร และเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา โดยรวมและในแต่ละด้านจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F-distribution
SS	แทน	ผลบวกของค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานยกกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Squares)
Df	แทน	ระดับขั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
P	แทน	ค่าความน่าจะเป็นของค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบจะตกอยู่ในช่วงปฏิเสธสมมติฐาน
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการหาความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยหาค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาความถี่และค่าร้อยละ ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ขนาดสถานศึกษา		
1. ขนาดเล็ก	22	11.46
2. ขนาดกลาง	52	27.08
3. ขนาดใหญ่	118	61.46
รวม	192	100.00

จากตาราง 3 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 11.46 สถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 27.08 และสถานศึกษาขนาดใหญ่ 118 คน คิดเป็นร้อยละ 61.46

ตอนที่ 2 การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์ข้อมูลการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านวิชาการ 3) ด้านการบริหาร โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังแสดงในตาราง 4-8

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวงกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน

การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา	n = 192		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านกายภาพ	3.96	0.78	มาก
2. ด้านวิชาการ	4.24	0.67	มาก

การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา	n = 192		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
3. ด้านการบริหาร	4.10	0.74	มาก
รวม	4.10	0.73	มาก

จากตาราง 4 แสดงว่า การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ด้านกายภาพ เป็นรายชื่อ

ข้อ	การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ด้านกายภาพ	n = 192		ระดับ
		\bar{X}	S.D.	
1	สภาพแวดล้อมของโรงเรียนมีความร่มรื่นสวยงาม	3.70	0.77	มาก
2	พื้นที่ภายในโรงเรียนจัดเป็นสัดส่วน เช่น อาคารเรียน สนามกีฬา โรงอาหาร ห้องน้ำ ห้องพยาบาล ลานพักผ่อน สวนหย่อม	4.05	0.71	มาก
3	อาคารเรียนมีความแข็งแรงและปลอดภัย	4.49	0.59	มาก
4	ภายในโรงเรียนมีการจัดทำทางเดิน เชื่อมโยงอาคารต่าง ๆ มีหลังคา และไม่มีสิ่งกีดขวาง	4.23	0.78	มาก
5	โรงเรียนมีป้ายบอกทางไปยังอาคารต่าง ๆ ที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน	3.79	0.79	มาก
6	โรงเรียนมีห้องเรียนจำนวนเพียงพอสำหรับการจัดการเรียนการสอน ทั้งวิชาที่เป็นทฤษฎีและวิชาที่ปฏิบัติ	4.02	0.80	มาก
7	ห้องเรียนมีโต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์ทันสมัยเพียงพอกับจำนวนนักเรียน ภายในห้องเรียนมีอากาศถ่ายเทสะดวก และมีแสงสว่าง	3.95	0.82	มาก
8	โรงเรียนมีห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องคอมพิวเตอร์ มีวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยและเพียงพอ	4.04	0.78	มาก
9	โรงเรียนจัดมุมพักผ่อนสำหรับนักเรียนเป็นสัดส่วน เพียงพอกับจำนวนนักเรียน	3.63	0.88	มาก

ข้อ	การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ด้านกายภาพ	n = 192		ระดับ
		\bar{X}	S.D.	
10	ห้องน้ำสำหรับครูและนักเรียน แยกเป็นสัดส่วนชายและหญิง มีความสะอาดและถูกสุขลักษณะ	3.85	0.87	มาก
11	โรงอาหารมีโต๊ะ เก้าอี้ แข็งแรง สะอาด ถูกสุขลักษณะ เพียงพอกับจำนวนนักเรียน มีการแยกขยะ และมีจุดบริการล้างมือ	3.74	0.83	มาก
12	ห้องสมุดมีแสงสว่าง เกือบเสียง มีขนาดเหมาะสมเพียงพอกับนักเรียน และมีคอมพิวเตอร์ให้สืบค้นข้อมูล	4.02	0.78	มาก
13	มีห้องพละ ห้องเก็บอุปกรณ์กีฬา ที่แยกเป็นสัดส่วน มีอุปกรณ์กีฬา หลากหลายและเพียงพอ	3.79	0.72	มาก
14	มีห้องดนตรีสากล ดนตรีไทย และมีเครื่องดนตรีที่หลากหลายและเพียงพอ	3.98	0.77	มาก
15	มีป้ายต้อนรับ ป้ายแสดงอัตลักษณ์ วิสัยทัศน์ ติดตามบริเวณต่าง ๆ ในโรงเรียน	4.07	0.76	มาก
รวม		3.96	0.78	มาก

จากตารางที่ 5 แสดงว่า การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ด้านกายภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ด้านวิชาการ เป็นรายข้อ

ข้อ	การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ด้านวิชาการ	n = 192		ระดับ
		\bar{X}	S.D.	
1	การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามขั้นตอนของแผนการสอนที่กำหนดไว้	4.01	0.73	มาก
2	สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนในห้องเรียนเหมาะสมกับรายวิชาและวัยของผู้เรียน	4.09	0.73	มาก
3	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.28	0.62	มาก

ข้อ	การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ด้านวิชาการ	n = 192		ระดับ
		\bar{X}	S.D.	
4	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมการเรียนการสอน	4.13	0.76	มาก
5	ครูจัดบรรยากาศการเรียนรู้ในห้องเรียนให้น่าเรียน รู้สึกปลอดภัย และเป็นมิตร	4.35	0.64	มาก
6	ครูส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าและนำเสนอเป็นรายบุคคล และกิจกรรมกลุ่ม	4.26	0.66	มาก
7	ครูใช้วิธีการสอนที่กระตุ้นให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์	4.31	0.63	มาก
8	มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย และตอบสนอง ความแตกต่างระหว่างผู้เรียน	4.28	0.65	มาก
9	ครูวัดและประเมินผลการเรียนมีความหลากหลาย เหมาะสมกับ รายวิชา	4.27	0.68	มาก
10	ครูมีความกระตือรือร้นในการจัดการเรียนการสอน	4.33	0.64	มาก
11	มีการเสริมแรงนักเรียนในการเรียน เช่น การให้รางวัลหรือชมเชย	4.30	0.66	มาก
12	ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและแหล่ง เรียนรู้ที่หลากหลาย	4.26	0.63	มาก
13	ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาให้นักเรียนให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น	4.26	0.70	มาก
รวม		4.24	0.67	มาก

จากตารางที่ 6 แสดงว่า การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ด้านวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ด้านการบริหาร เป็นรายข้อ

ข้อ	การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ด้านการบริหาร	n = 192		ระดับ
		\bar{X}	S.D.	
1	การจัดโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนแบ่งเป็นฝ่ายงานต่าง ๆ อย่างชัดเจน	4.17	0.73	มาก
2	โรงเรียนมีการจัดระบบสารสนเทศในการบริหารงานที่ทันสมัย	4.10	0.80	มาก
3	โรงเรียนมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารข้อมูลภายในและภายนอกโรงเรียน	4.18	0.72	มาก
4	โรงเรียนมีการใช้เทคโนโลยีในการประชุมครูและนักเรียน	3.94	0.70	มาก
5	มีการจัดทำเว็บไซต์ของโรงเรียน เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลและกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน	4.15	0.71	มาก
6	มีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมเสนอแนวทางในการบริหารโรงเรียน	4.06	0.79	มาก
7	มีการส่งเสริมให้ครู และนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน	4.26	0.69	มาก
8	มีการใช้แนวทางการบริหารแบบประชาธิปไตย โดยเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.07	0.69	มาก
9	สถานศึกษามีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง	4.21	0.71	มาก
10	สถานศึกษามีการจัดงบประมาณส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาครูและคุณภาพผู้เรียนอย่างเพียงพอ เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน	3.89	0.78	มาก
11	มีการส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานเป็นทีม เพื่อพัฒนาศักยภาพการทำงาน	4.18	0.75	มาก
12	นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในโรงเรียน	4.00	0.84	มาก
13	มีการเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสถานศึกษา	4.14	0.69	มาก
รวม		4.10	0.74	มาก

จากตารางที่ 7 แสดงว่า การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ด้านการบริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

การจัดสภาพแวดล้อม ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต สวนหลวง	ขนาดสถานศึกษา								
	ขนาดเล็ก			ขนาดกลาง			ขนาดใหญ่		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ด้านกายภาพ	3.98	0.77	มาก	3.96	0.72	มาก	3.95	0.79	มาก
2. ด้านวิชาการ	4.22	0.72	มาก	4.18	0.67	มาก	4.27	0.66	มาก
3. ด้านการบริหาร	4.12	0.79	มาก	3.99	0.72	มาก	4.15	0.73	มาก
รวม	4.11	0.76	มาก	4.04	0.70	มาก	4.12	0.73	มาก

จากตารางที่ 8 แสดงว่า การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร

การเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยการหาค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) ดังในตาราง 9

ตาราง 9 แสดงผลการเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง	แหล่งความแปรปรวน		SS	df	MS	F	p	ผลทดสอบ
	ระหว่างกลุ่ม	ภายในกลุ่ม						
1. ด้านกายภาพ	ระหว่างกลุ่ม		.023	2	.011	.075	.927	ไม่แตกต่าง
	ภายในกลุ่ม		28.246	189	.149			
	รวม		28.269	191				
2. ด้านวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม		.303	2	.151	2.032	.134	ไม่แตกต่าง
	ภายในกลุ่ม		14.080	189	.074			
	รวม		14.383	191				
3. ด้านการบริหาร	ระหว่างกลุ่ม		1.006	2	.503	3.484	.033*	แตกต่าง
	ภายในกลุ่ม		27.289	189	.144			
	รวม		28.295	191				
รวม	ระหว่างกลุ่ม		.219	2	.109	1.384	.253	ไม่แตกต่าง
	ภายในกลุ่ม		14.923	189	.079			
	รวม		15.142	191				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 แสดงว่า การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ขนาดต่างกัน มีการจัดสภาพแวดล้อมโดยรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน เมื่อพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีการของ LSD (Least Significant Difference) ดังแสดงในตาราง 10

ตาราง 10 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ของการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ด้านการบริหาร จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ขนาดสถานศึกษา	\bar{X}	ขนาดสถานศึกษา		
		ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		4.12	3.99	4.15
ขนาดเล็ก	4.12	-	-	-
ขนาดกลาง	3.99	-.13	-	-
ขนาดใหญ่	4.15	.03	.16*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 10 แสดงว่า การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่ด้านการบริหาร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

บทที่ 5

บทสรุป

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ และด้านการบริหาร และเพื่อเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2568 จำนวน 192 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ข้อคำถามด้านกายภาพ จำนวน 15 ข้อ ด้านวิชาการ จำนวน 13 ข้อ และด้านการบริหาร จำนวน 13 ข้อ รวมข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 41 ข้อ แบบสอบถามทั้งหมดนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .96 ด้านกายภาพเท่ากับ .90 ด้านวิชาการเท่ากับ .91 และด้านการบริหารเท่ากับ .94 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นำไปทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD (Least Significant Difference) ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอโดยเรียงลำดับหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของข้าราชการครู ผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

1. การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ย

มากที่สุด คือ ด้านวิชาการ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ด้านการบริหาร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านกายภาพ

2. การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ขนาดต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหาร สถานศึกษา ขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลได้ ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัย การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ และด้านการบริหาร โดยรวมและในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก สามารถอภิปรายผลเป็นรายด้าน ดังต่อไปนี้

1.1 การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ผลการศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผน ปรับปรุงอาคารสถานที่ และบริเวณพื้นที่ต่าง ๆ ให้พร้อมใช้งาน นอกจากนี้ สถานศึกษายังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด คือ กรุงเทพมหานคร ซึ่งให้การส่งเสริมด้านงบประมาณ ทรัพยากร และมีนโยบายในการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี เช่น การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้มีความร่มรื่น สวยงาม เป็นระเบียบ การจัดการอาคารเรียนมีความสะอาด แข็งแรง ปลอดภัย การจัดโรงอาหาร ห้องน้ำ ให้สะอาดถูกสุขลักษณะ การจัดห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เป็นระเบียบ มีอุปกรณ์ที่ทันสมัย การจัดห้องพละ ห้องดนตรี ให้มีอุปกรณ์หลากหลายและเพียงพอ ดังที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2553) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพที่ดี จะต้องดูแลและปรับปรุงบริเวณต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้มีความสะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น เป็นระเบียบ และเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งอาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องน้ำ โรงอาหาร สนามกีฬาให้มีความเหมาะสมเพียงพอ ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิเชษฐพงษ์ เบ้าทอง (2565) ได้ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตพื้นที่ตำบลหลักสาม อำเภอบ้านแพ้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ คุณศ คชา (2566) ได้ศึกษาการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา อำเภอสอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 พบว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมด้านภูมิทัศน์ สถานที่ สภาพแวดล้อม และกายภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด

1.2 การจัดสภาพแวดล้อมด้านวิชาการ ผลการศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูผู้สอนใช้วิธีการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง รวมทั้งยังให้ความใส่ใจ ให้คำแนะนำ และพัฒนาทักษะของผู้เรียนทุกด้านให้เหมาะสมตามเกณฑ์เป็นรายบุคคล นอกจากนี้ฝ่ายบริหารยังให้การสนับสนุนให้ครูได้รับการฝึกอบรมพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีเทคนิคการสอนที่ช่วยให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วม ดังที่ สุภางค์ จันทวานิช (2543) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมด้านวิชาการที่ดี ครูจะเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนารอบด้าน ทั้งทางความรู้ ความคิด และคุณธรรม เนื่องจากครูเป็นผู้ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด และสามารถส่งผลโดยตรงต่อแรงจูงใจและพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน และสมพร รัตนชัย (2560) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เหมาะสม จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนและพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ ครูจึงควรมีบทบาทในการออกแบบและดูแลสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และมีความสุข ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิรพันธุ์ พิรพิชญกุล (2566) ได้ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านวิชาการและการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก

1.3 การจัดสภาพแวดล้อมด้านการบริหาร ผลการศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการทำงาน และสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงาน เช่น ให้การสนับสนุนครูในการพัฒนาทักษะด้วยการอบรมอย่างต่อเนื่อง จัดหาสื่อและนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ สร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากร จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอย่างเหมาะสม ตลอดจนการดูแลสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่น และปลอดภัย ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมด้านการบริหารที่ดี ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำ สามารถสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน จะส่งผลให้บุคลากรเกิดความร่วมมือและพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืน และชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) ได้กล่าวว่า การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการมีส่วนร่วม การสื่อสารที่ชัดเจน และการสนับสนุนอย่างเป็นระบบจากผู้บริหาร ซึ่งช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร ส่งเสริมขวัญกำลังใจ และนำไปสู่การบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพและบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิ่งกนก กิณเรศ (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารการ

จัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา โดยรวมและในแต่ละด้านจำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีการจัดสภาพแวดล้อมโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง สามารถอภิปรายผลดังต่อไปนี้

2.1 สถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีการจัดสภาพแวดล้อมด้านการบริหารแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษาขนาดใหญ่มีการจัดโครงสร้างการบริหารที่แบ่งเป็นฝ่ายต่าง ๆ อย่างชัดเจน หลากหลายระดับ การบริหารงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่มีจำนวนบุคลากรที่มากกว่า ทำให้สามารถมีการกระจายงานและการดูแลในด้านต่าง ๆ ได้ดีกว่า ได้รับการจัดสรรงบประมาณในการบริหารสถานศึกษาที่มากกว่า สามารถกระจายไปในกิจกรรมต่าง ๆ ได้หลากหลาย เช่น การพัฒนาครู การจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอน การปรับปรุงต่อเติมอาคารสถานที่ การส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียน การดำเนินกิจกรรมและโครงการเพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ในขณะที่สถานศึกษาขนาดกลางมีงบประมาณที่จำกัด ต้องคำนึงถึงการจัดสรรอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นกิจกรรมที่สำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังที่ Hoy & Miskel (2013, อ้างอิงใน พรทิพย์ พิทยาภรณ์, 2560) ได้กล่าวว่า ขนาดของสถานศึกษามีผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมด้านการบริหาร โดยโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กมีรูปแบบการบริหารแตกต่างกันตามจำนวนบุคลากร โครงสร้างองค์กร และทรัพยากรที่มีอยู่ การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับขนาดของโรงเรียนช่วยให้การบริหารงานมีความเป็นระบบ สนับสนุนความร่วมมือ และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบุคลากรทุกฝ่าย ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจษฎา อังสนั่น (2557) ได้ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านบริหาร จำแนกตามขนาดโรงเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 สถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีการจัดสภาพแวดล้อมโดยรวม ด้านกายภาพ และด้านวิชาการไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการบริหารจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ดำเนินตามนโยบายของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่มุ่งยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีมาตรฐานเดียวกันทั่วกรุงเทพมหานคร ในด้านกายภาพ มีการจัดสรรงบประมาณและการสนับสนุนจากหน่วยงานในลักษณะเท่าเทียมกัน

สถานศึกษาขนาดเล็กมีจำนวนผู้เรียนไม่มาก ทำให้บริหารจัดการดูแลรักษาสภาพกายภาพเป็นไปอย่างทั่วถึง ผู้บริหารและครูสามารถติดตาม ตรวจสอบ แก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับอาคารเรียน ห้องเรียน สนามเด็กเล่น และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว เมื่อเกิดความชำรุดหรือไม่ปลอดภัยก็สามารถดำเนินการปรับปรุงได้ทันที สถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ได้รับการสนับสนุนในการปรับปรุงอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้เพียงพอต่อการใช้งาน มีการบริหารจัดการบำรุงรักษาทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ส่วนในด้านวิชาการ สถานศึกษาขนาดเล็กมีจำนวนผู้เรียนที่ไม่มาก ทำให้ครูสามารถดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ปรับกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล และติดตามผลการเรียนของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการใช้หลักสูตรและแนวทางการสอนตามมาตรฐานเดียวกันที่กำหนดโดยหน่วยงานต้นสังกัด ได้รับการนิเทศ กำกับ และติดตามจากสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานครอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษามีลักษณะคล้ายคลึงกันในทุกระดับขนาดของโรงเรียน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่ายทางวิชาการระหว่างสถานศึกษามีนโยบายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เปิดโอกาสให้ครูทุกโรงเรียนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ และการอบรมพัฒนา ดังที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2564) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาทุกขนาดอยู่บนมาตรฐานและข้อกำหนดเดียวกันโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ การจัดอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ให้พร้อมใช้งาน รวมถึงการจัดหาและดูแลวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ส่งผลให้ทุกโรงเรียนสามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนการวางแผนและการบริหารจัดการภายในโรงเรียน และส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิวิมล จันทสุข (2567) ได้ศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ด้านกายภาพ และด้านวิชาการเมื่อเปรียบเทียบตามขนาดโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ด้านกายภาพ ผลการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับมาก เพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะการจัดมุมพักผ่อนสำหรับนักเรียนให้เป็นสัดส่วน เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ดังนั้น

สถานศึกษาควรพัฒนาพื้นที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมถึงดูแลวัสดุอุปกรณ์อย่างต่อเนื่อง การปรับปรุง พัฒนาสิ่งเหล่านี้จะช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านวิชาการ ผลการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับมาก เพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามขั้นตอนของแผนการสอนที่กำหนดไว้ ดังนั้น สถานศึกษาควรพัฒนาสื่อการสอน และกิจกรรมเสริมความรู้ที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียน พร้อมติดตามและประเมินผลการเรียนอย่างต่อเนื่อง การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายช่วยกระตุ้นความสนใจ ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ และสนับสนุนการพัฒนาความสามารถของนักเรียนอย่างรอบด้าน

3. ด้านการบริหาร ผลการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับมาก เพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะการจัดงบประมาณส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาครูและคุณภาพผู้เรียนอย่างเพียงพอ เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น สถานศึกษาต้องมีการบริหารจัดการที่ชัดเจนและเป็นระบบ กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรอย่างเหมาะสม พร้อมเปิดโอกาสให้นักเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ สร้างบรรยากาศการทำงานที่สนับสนุนความร่วมมือ การมีส่วนร่วม และสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรทุกระดับ

4. ด้านการบริหาร เมื่อเปรียบเทียบระหว่างขนาดของสถานศึกษา ผลการศึกษาพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น สำนักงานเขตและสถานศึกษาในสังกัดควรกำหนดนโยบาย วางแผน พัฒนาทรัพยากร งบประมาณ และบุคลากร รวมทั้งสร้างแนวทางสำหรับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ีระหว่างโรงเรียนต่างขนาด เพื่อยกระดับประสิทธิภาพด้านการบริหาร และส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมทางด้านการบริหารสถานศึกษา ตามความเห็นของผู้บริหาร

2. ควรมีการศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้โดยใช้ตัวแปรอื่น ๆ นอกเหนือจากขนาดของโรงเรียน เช่น เพศ อายุ วุฒิการศึกษา

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อขยายความเข้าใจในประเด็นที่พบความแตกต่างหรือประเด็นที่ยังไม่ชัดเจนจากผลการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลรอบด้านมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **คู่มือการจัดการสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). **คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). **นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2564-2565**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรรณิการ์ กาญจนวิภูศรี. (2567). **เอกสารประกอบการเรียน วิชาการบริหารพัฒนา**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- กิ่งกนก กิณเรศ. (2565). **การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- กรุงเทพมหานคร. (2560). **เอกสารประวัติกรุงเทพมหานครและภารกิจด้านการศึกษา**. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2562). **แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง”**. กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กรมวิชาการ. (2539). **การจัดการสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา กรมศาสนา.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2539). **สภาพแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กรมอนามัย. (2551). **คู่มือการอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน**. นนทบุรี: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กรมอนามัย. (2552). **คู่มือสิ่งแวดล้อมปลอดภัยในโรงเรียน**. นนทบุรี: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กรมอนามัย. (2560). **คู่มือการจัดการสิ่งแวดล้อมอนามัยในโรงเรียน**. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- คณาจารย์คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม. (2552). **เอกสารประกอบการสอนวิชามนุษย์กับสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จามจุรีโปรดักส์.

- คณะศ คณะฯ. (2566). การศึกษาการบริหารการจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา อำเภอสอง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1. การศึกษาค้นคว้าด้วย
 ตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- จิราพร เครือแวงมน. (2562). การพัฒนาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภายในสำหรับ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 24. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.,
 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- เจษฎา อังสนั่น. (2557). การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษา เขต 21. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ชัชกริน เจริญศรี. (2560). การศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนเกาะจันทร์
พิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. งานนิพนธ์ กศ.ม.,
 มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ชัยณรงค์ พรหมวงศ์. (2556). การบริหารการศึกษาแนวใหม่. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.
- ธเนศ ขำเกิด. (2533). การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: สारพัฒนา
 หลักสูตร 95.
- นรา สมประสงค์. (2555). การบริหารสภาพแวดล้อมสถานศึกษาในประมวลสาระชุดวิชาการและ
บริหารองค์การศึกษานอ่วย 12 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พิชิต ฤทธิจรรย์. (2557). การบริหารจัดการสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
 รามคำแหง.
- พิเชษฐพงษ์ เป้าทอง. (2565). การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตพื้นที่ตำบล
หลักสาม อำเภอบ้านแพ้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร.
 วารสารศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, กรุงเทพฯ.
- พีรพันธุ์ พีรพิชญกุล. (2566). การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของ
โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. การศึกษา
 ค้นคว้าอิสระ ศ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- พรทิพย์ พิทยาภรณ์. (2560). การบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน
สถานศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- พรทิพย์ ไชยโส. (2558). การจัดการเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: เอเพ็กซ์.
- พวงรัตน์ แสงจันทร์. (2558). การบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.

- แพร่ไพลิน คชา. (2560). การศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของโรงเรียนในกลุ่มพันธนิคม 1
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. งานนิพนธ์ กศ.ม.,
 มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (2567). ม.ป.ป. บทที่4 การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้.
 แหล่งที่มา: https://gened2.cmru.ac.th/ge_learning/src/gen1302/GEN1302-C4.pdf
- วารุณี ยะวะหาบ. (2564). แนวทางการพัฒนาการบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อจัดการเรียนรู้ของ
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดพัทลุง. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.,
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). **ภาวะผู้นำทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ.
- วีระพงศ์ สว่างลาภ. (2565). **การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา.** วิทยานิพนธ์ ปร.ด.,
 มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ศศิวิมล จันทร์สุข. (2567). **แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4.** วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย,
 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.
- สุเทพ เกตุศักดิ์. (2558). **การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ
 กรุงเทพมหานคร.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- สุภางค์ จันทร์วานิช. (2543). **การวิจัยเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาวดี ทองสำฤทธิ์. (2561). **การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา
 ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี
 เขต 1.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.
- สุวพร ตั้งสมวรพงษ์ (2542). **การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาและทรัพยากรธรรมชาติท้องถิ่นในการ
 พัฒนาสิ่งแวดล้อมการศึกษาและเศรษฐกิจชุมชน จังหวัดนครนายก.** งานวิจัย,
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2542). **การบริหารสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- สำนักการศึกษา. (2563). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2564-
 2569).** กรุงเทพฯ: ส่วนนโยบายและแผนการศึกษา กรุงเทพมหานคร.
- สำนักการศึกษา. (2565). **คู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร.**
 กรุงเทพฯ: สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร.

- สำนักงานเขตสวนหลวง. (2567). **แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2567 สำนักงานเขตสวนหลวง**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเขตสวนหลวง.
- สำนักงานเขตสวนหลวง. (2567). **สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง**. แหล่งที่มา: <https://webportal.bangkok.go.th/suanluang>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). **แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2543). **ความสำคัญของสภาพแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **ทรัพยากรเพื่อการศึกษา**. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). **การจัดสรรทรัพยากรเพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2567). **สภาพแวดล้อมการเรียนรู้**. แหล่งที่มา: <https://www.onec.go.th/th.php/page/view/Outstand/5854>
- สมพร รัตนชัย. (2560). **การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารีญา สตาร์ตัน. (2556). **การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี**. สารนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์. (2545). **สภาพแวดล้อมการเรียนรู้**. สารานุกรมศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- Cronbach, L. J. (1984). **Essential of Psychology Testing**. New York: Harper and Row.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). **Detemining Sample Size for Research Activities**. Journal of Educational and Phychological Management, 30(3), 608.
- Marningot Tua Natalis Situmorang. (2020). **Environmental Management Strategy In Schools: A Case Study At SMA Negeri 1 Bekasi, West Java**. International Journal for Educational and Vocational Studies, 2(10) (2020), 871-874.

Priscila Rodrigues Rogerio Amorim. (2024). **School Environmental Management**

Plan. International Journal for Educational and Vocational Studies, 18(1).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. ดร.ธารินทร์ รัตนานนท์

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

2. นางบวรลักษณ์ แก้วกล้าปัญญาเจริญ

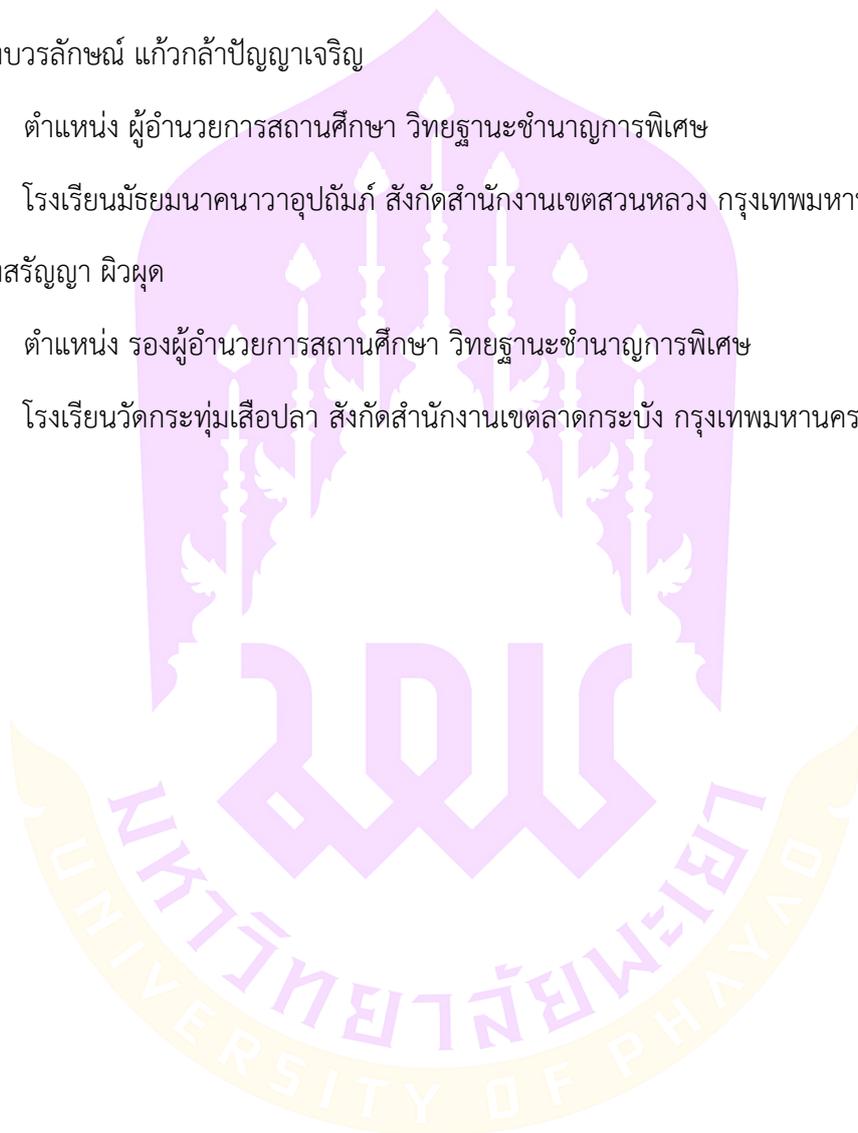
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

โรงเรียนมัธยมขนาดนาวาอุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร

3. นางสร้อยญา ผิวผุด

ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

โรงเรียนวัดกระทุ่มเสือปลา สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ภาคผนวก ข เครื่องมือในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร

2. แบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ใน 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ ด้านการบริหาร

โปรดตอบข้อความทุกข้อตามความเป็นจริง คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยนี้

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

นายวิศรุต มีดี

หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

ขนาดสถานศึกษา

- เล็ก (จำนวนนักเรียน 1-400 คน)
 กลาง (จำนวนนักเรียน 401-800 คน)
 ใหญ่ (จำนวนนักเรียน 801 คนขึ้นไป)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต สวนหลวง กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามระดับความคิดเห็น/ความเป็นจริงของท่านที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาของท่าน คำนำนักคะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้

- 5 หมายถึง ข้อความดังกล่าวตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด
 4 หมายถึง ข้อความดังกล่าวตรงกับสภาพความเป็นจริงมาก
 3 หมายถึง ข้อความดังกล่าวตรงกับสภาพความเป็นจริงปานกลาง
 2 หมายถึง ข้อความดังกล่าวตรงกับสภาพความเป็นจริงน้อย
 1 หมายถึง ข้อความดังกล่าวตรงกับสภาพความเป็นจริงน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อ ที่	การจัดสภาพแวดล้อม	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
1	สภาพแวดล้อมมีความเป็นระเบียบ สวยงาม		✓			
2	การจัดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย	✓				

คำอธิบาย

ข้อที่ 1 ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความเป็นจริงหมายเลข 4 แสดงว่า
ข้อความดังกล่าวตรงกับสภาพความเป็นจริงของสถานศึกษาของท่านในระดับมาก

ข้อที่ 2 ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความเป็นจริงหมายเลข 5 แสดงว่า
ข้อความดังกล่าวตรงกับสภาพความเป็นจริงของสถานศึกษาของท่านในระดับมากที่สุด

ข้อ ที่	การจัดสภาพแวดล้อม	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
ด้านกายภาพ						
1	สภาพแวดล้อมของโรงเรียนมีความร่มรื่น สวยงาม					
2	พื้นที่ภายในโรงเรียนจัดเป็นสัดส่วน เช่น อาคารเรียน สนามกีฬา โรงอาหาร ห้องน้ำ ห้องพยาบาล ลานพักผ่อน สวนหย่อม					
3	อาคารเรียนมีความแข็งแรงและปลอดภัย					
4	ภายในโรงเรียนมีการจัดทำทางเดิน เชื่อมโยงอาคารต่าง ๆ มีหลังคา และ ไม่มีสิ่งกีดขวาง					
5	โรงเรียนมีป้ายบอกทางไปยังอาคารต่าง ๆ ที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน					
6	โรงเรียนมีห้องเรียนจำนวนเพียงพอสำหรับ การจัดการเรียนการสอนทั้งวิชาที่เป็น ทฤษฎีและวิชาที่ปฏิบัติ					
7	ห้องเรียนมีโต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์ทันสมัย เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ภายใน ห้องเรียนมีอากาศถ่ายเทสะดวก และมีแสงสว่าง					
8	โรงเรียนมีห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องคอมพิวเตอร์ มีวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยและเพียงพอ					
9	โรงเรียนจัดมุมพักผ่อนสำหรับนักเรียน เป็นสัดส่วน เพียงพอกับจำนวนนักเรียน					

ข้อ ที่	การจัดสภาพแวดล้อม	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
ด้านกายภาพ (ต่อ)						
10	ห้องน้ำสำหรับครูและนักเรียน แยกเป็น สัดส่วนชายและหญิง มีความสะอาดและ ถูกสุขลักษณะ					
11	โรงอาหารมีโต๊ะ เก้าอี้ แข็งแรง สะอาด ถูกสุขลักษณะ เพียงพอกับจำนวนนักเรียน มีการแยกขยะ และมีจุดบริการล้างมือ					
12	ห้องสมุดมีแสงสว่าง เก็บเสียง มีขนาด เหมาะสมเพียงพอกับนักเรียน และมี คอมพิวเตอร์ให้สืบค้นข้อมูล					
13	มีห้องพละ ห้องเก็บอุปกรณ์กีฬา ที่แยก เป็นสัดส่วน มีอุปกรณ์กีฬาหลากหลาย และเพียงพอ					
14	มีห้องดนตรีสากล ดนตรีไทย และมี เครื่องดนตรีที่หลากหลายและเพียงพอ					
15	มีป้ายต้อนรับ ป้ายแสดงอัตลักษณ์ วิสัยทัศน์ ติดตามบริเวณต่าง ๆ ในโรงเรียน					
ด้านวิชาการ						
1	การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตาม ขั้นตอนของแผนการสอนที่กำหนดไว้					
2	สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนในห้องเรียน เหมาะสมกับรายวิชาและวัยของผู้เรียน					
3	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยคำนึงถึง ผู้เรียนเป็นสำคัญ					
4	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมแสดง ความคิดเห็นในกิจกรรมการเรียนการสอน					

ข้อ ที่	การจัดสภาพแวดล้อม	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
ด้านวิชาการ (ต่อ)						
5	ครูจัดบรรยากาศการเรียนรู้ในห้องเรียนให้ น่าเรียน รู้สึกปลอดภัย และเป็นมิตร					
6	ครูส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าและ นำเสนอเป็นรายบุคคล และกิจกรรมกลุ่ม					
7	ครูใช้วิธีการสอนที่กระตุ้นให้นักเรียนได้คิด วิเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์					
8	มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความ หลากหลาย และตอบสนองความแตกต่าง ระหว่างผู้เรียน					
9	ครูวัดและประเมินผลการเรียนมีความ หลากหลาย เหมาะสมกับรายวิชา					
10	ครูมีความกระตือรือร้นในการจัดการเรียน การสอน					
11	มีการเสริมแรงนักเรียนในการเรียน เช่น การให้รางวัลหรือชมเชย					
12	ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้จาก ประสบการณ์จริงและแหล่งเรียนรู้ที่ หลากหลาย					
13	ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหานักเรียน ให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น					
ด้านการบริหาร						
1	การจัดโครงสร้างการบริหารงานของ โรงเรียนแบ่งเป็นฝ่ายงานต่าง ๆ อย่าง ชัดเจน					

ข้อ ที่	การจัดสภาพแวดล้อม	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
ด้านการบริหาร (ต่อ)						
2	โรงเรียนมีการจัดระบบสารสนเทศในการบริหารงานที่ทันสมัย					
3	โรงเรียนมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารข้อมูลภายในและภายนอกโรงเรียน					
4	โรงเรียนมีการใช้เทคโนโลยีในการประชุมครูและนักเรียน					
5	มีการจัดทำเว็บไซต์ของโรงเรียน เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลและกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน					
6	มีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมเสนอแนวทางในการบริหารโรงเรียน					
7	มีการส่งเสริมให้ครู และนักเรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน					
8	มีการใช้แนวทางการบริหารแบบประชาธิปไตย โดยเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ					
9	สถานศึกษามีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง					
10	สถานศึกษามีการจัดงบประมาณส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาครูและคุณภาพผู้เรียนอย่างเพียงพอ เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน					

ข้อ ที่	การจัดสภาพแวดล้อม	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
ด้านการบริหาร (ต่อ)						
11	มีการส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานเป็น ทีม เพื่อพัฒนาศักยภาพการทำงาน					
12	นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในโรงเรียน					
13	มีการเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา สถานศึกษา					

ชื่อ-สกุล	วิศรุต มีดี
วัน เดือน ปี เกิด	26 มีนาคม 2531
สถานที่เกิด	สมุทรปราการ
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2552 รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี พ.ศ. 2554 ประกาศนียบัตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ที่อยู่ปัจจุบัน	96/1 ซอยพัฒนาการ 26 ถนนพัฒนาการ แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250
ผลงานตีพิมพ์	วิศรุต มีดี และอัจฉรา วัฒนารงค์. (อยู่ระหว่างการตีพิมพ์). การจัด สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร. วารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม, 13(1).

